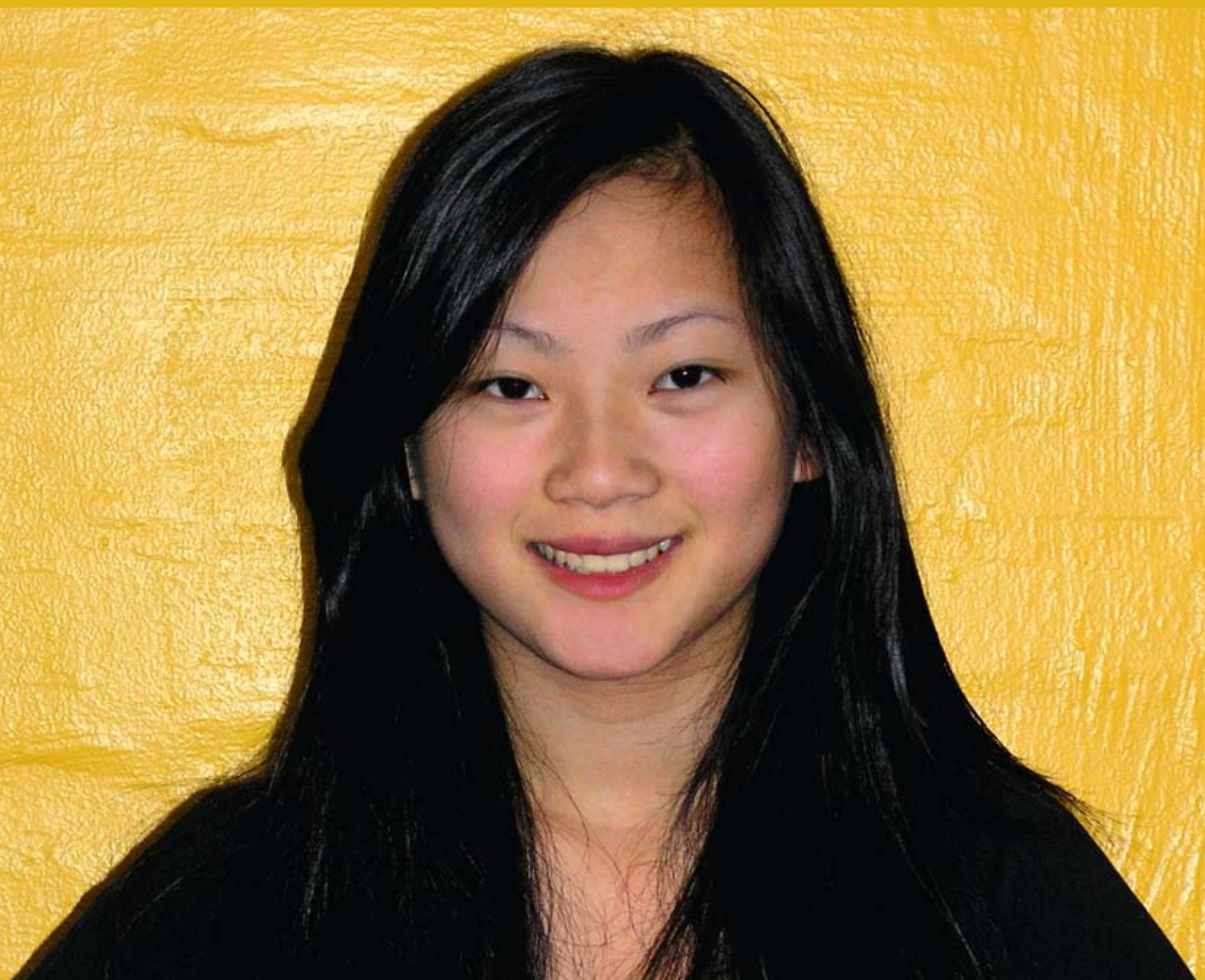

Adoption & Samfund

Medlemsblad for Adoption & Samfund | Nr. 2 | April 2011 | 35. årgang

TEMA om TEENAGERE:

Det begyndte i teenagealderen | Hav tillid til din teenager
Essays skrevet af unge adopterede | Adoptivbørn i pubertet

INDHOLD

Leder: Velbesøgt landsmøde 2011.....	3
Louise Svendsen: Voksne adopterede mødes i Seoul	4
Sigine Adamsen: Succesrig rådgivning for adoptivforældre spares nu væk	10
Sigine Adamsen: Adoptionsområdet mangler forskning.....	11
Gunhild Korsgaard: Det begyndte i teenagealderen	12
Helle Kjærulf: Hav tillid til din teenager – og reagér hvis du bliver urolig	14
Teenager! Essays skrevet af unge adopterede.....	18
Niels Peter Rygård: Adoptivbørn i puberteten – erfaringer fra familierapporter.....	22
Læserbrev	27
Nyt fra lokalforeningerne.....	28
Bogomtale	29
Nyt fra lokalforeningerne.....	30
Lokalforeninger og landegrupper	34
Rådgivningsguide	35
Kalender	36

Adoption & Samfund

Foreningstelefon:
Hjemmeside:

65 92 00 18
www.adoption.dk

HOVEDBESTYRELSE

Formand:

Michael Paaske
Klanghøj 47
8670 Låsby
michael.paaske@adoption.dk
65 96 05 21 (priv.) / 29 48 53 06 (mob.)

Næstformand:

Paul K. Jeppesen
Granparken 165
2800 Lyngby
paul.k.jeppesen@adoption.dk
27 29 34 61 (priv.) / 32 83 05 08 (arb.)

Sekretær:

Carl Erik Agerholm
Teglvej 4, Frifelt
6780 Skærbæk
carlerik@fam-agerholm.com
74 75 73 65

Bestyrelsesmedlemmer:

Marianne Østergaard
Vesterbrogade 191, 4.
1800 Frederiksberg C
marianne.oestergaard@adoption.dk
33 22 95 53

Lisbet Mogensen
Paradisvej 4, Ulborggård
6990 Ulfborg
lisbet.mogensen@adoption.dk
97 48 19 29 / 24 46 16 99 (mob.)

Jørn K. Pedersen
Prangerager 38
7120 Vejle Øst
joern.k.pedersen@adoption.dk
60 82 04 35

Bente Pedersen
Assensvej 52, st. th.
5750 Ringe
bente.pedersen@adoption.dk
62 62 20 51

Lene Borg
Tveje-Merløse 2B
4300 Holbæk
lene.borg@adoption.dk
59 43 92 01

Jens Damkjær
Vestre Fasanvej 53
8410 Rønne
jens.damkjaer@adoption.dk
40 83 41 93

Sidsel Babette Johansen
Englodden 8
8320 Mårslet
sidsel.babette.johansen@adoption.dk
86 78 27 22

Jette Kristensen
Solbakken 25
6933 Kibæk
jette.kristensen@adoption.dk
97 19 16 43

Suppleanter:

Inge Strandby Jensen
Nedergade 29 D, st. tv.
5000 Odense C
inge.strandby.jensen@adoption.dk
66 19 16 09

Rie Østergaard
Holbælvej 16
7400 Herning
rie.oestergaard@adoption.dk
97 22 12 87

Charlotte Christensen
Gl. Ringkøbingvej 1A
7400 Herning
charlotte.christensen@adoption.dk
97 21 18 78

Kasserer (valgt uden for HB):

Ellen Larsen
Glenstrup Søvej 15
8990 Fårup
kasserer@adoption.dk
86 45 26 32

Medlemsadministration:

Adoption & Samfund
Medlemsadministrationen
Skibbroen 6,2. – Postboks 13
6200 Aabenraa
medlemsadm@adoption.dk
35 29 42 52

KOLOFON

Redaktion:

Hovgårdsparken 53
2670 Greve
bladet@adoption.dk

Redaktionsmedlemmer:

Heidi Senderovitz 60 72 90 05
Hovgårdsparken 53 (kontakt efter 19)
2670 Greve

Anne-Louise
Linnemann Bech 39 61 03 61
Enighedsvej 49B
2920 Charlottenlund

Anne Marie Andresen 38 79 97 35
Raunstrupvej 6 (kontakt 17-19)
2720 Vanløse

Lykke L. Pedersen 45 85 12 79
Brede 65
2800 Kgs. Lyngby

Karina Ahm 31 33 28 38
Hobrogade 13, 4. tv. (kontakt efter 18)
2100 København Ø

Ansvarshavende for dette nummer:

Anne Marie Andresen

Medlæser:

Lykke L. Pedersen

Grafisk produktion:

Eks-Skolens Trykkeri ApS 35 35 72 76

Oplag: 4.300 stk.

Adresseændring, udmeldelse m.v. bedes meddelt medlemsadministrator på e-mail medlemsadm@adoption.dk.

Abonnement kr. 375,-
Medlemskab inkl. blad kr. 375,-
Annoncepris Kr. 10,- pr. spaltecentimeter.

Bladet modtager altid gerne billeder. Hvis man ønsker fotografens navn nævnt, skal det anføres. Husk at oplyse om navn, adresse, motiv, afgiverland og tidspunkt. Bladet (inklusive billederne) lægges altid efterfølgende på www.adoption.dk.

Artikler i bladet udtrykker forfatternes synspunkter og ikke redaktionens eller foreningens. Redaktionen forbeholder sig ret til almindelig korrekturlæsning af indkomne artikler.

Bladet udkommer i februar, april, juni, september, oktober og december.

Forsiden: Vita Korsgaard. Vita er næsten 15 år og født i Kina.

DEADLINE NÆSTE NUMMER:

10.05.2011

Velbesøgt landsmøde 2011

I skrivende stund står landsmødet 2011 for døren! Ca. 75 personer mødes på Dalum Landbrugsskole for at høre om bl.a.

- **Fair Start** v/cand.psych. Niels Peter Rygård
- **Hvordan man bliver klædt på til forælderrollen, der varer hele livet** v/tidl. PAS-rådgiver og underviser ved de adoptionsforberedende kurser Lars Røgilds
- **Adoption – identitet, samfund og medier – paneldebat** v/de formidlende organisationer samt familieretsordfører (SF) Meta Fuglsang og journalist Metha Loumann
- **Adoption & Samfund i forandring** v/formandskabet, HB
- **Adoptionsforum.no - Sådan gør vi i Norge** v/Nina Schjetne, der er leder af kontakten mellem Adoptionsforums moderorganisation og lokalforeninger
- **Hvordan går det med Adoption & Samfund Ungdom, kaldet ASU** v/Ina Dygaard

Udover dette skal der kåres en vinder af sangkonkurrencen om en A&S-sang, og endelig skal Adoptionsprisen 2011 uddeles.

Alt i alt mange spændende indlæg og emner, der afspejler det store engagement vi finder i vores forening.

Læs mere i næste blad.

Michael Paaske
Landsformand

Voksne adopterede mødes i Seoul og udveksler holdninger til adoption

Af Louise Svendsen

Adoptivbarn hedder det, og oftest bliver man ved at kalde den adopterede for et barn uanset dets alder. Og nej, ingen bliver naturligvis bortadopteret som voksen. Så hvad menes nu med voksne adopterede? Det er de adopterede, som ifølge dåbsattesten ikke længere med rette kan kaldes for børn. Det er de adoptivbørn, der er vokset op og nu er blevet voksne.

Det følgende er en beretning fra Seoul, hvor en international gruppe af disse voksne satte hinanden stævne i august 2010.

Herhjemme har adoption igennem tiderne antaget flere former. Som alle andre steder i verden, har vi haft familieadoptioner; herunder stedbarnsadoptioner samt de anonyme og ofte hemmeligholdte danske adoptioner. Ser vi ud over Danmarks grænser, kom de første børn til Danmark fra Tyskland, Østrig og Finland i tiden efter Anden Verdenskrig og nogle årtier frem. Fra starten af 70'erne tog internationale adoptioner rigtig fart og det første helt store afgiverland var Korea¹. Alene i 70'- og 80'erne kom der mere end 7220 børn til Danmark fra Korea². Det store antal og det faktum, at de udgjorde majoriteten af de adopterede i denne periode, har gjort, at de er den første store generation af voksne adopterede – og som et vilkårligt andet udsnit af en befolkning rummer denne gruppe også en stor mangfoldighed og divergens. Når de adopterede fra Danmark med koreanske aner ydermere slår sig sammen og ikke blot mødes med hinanden, men også med adopterede fra Korea, der er kommet til andre lande i Europa såvel som til USA's mange stater, ja, så er der grundlag for at taget kan løfte sig – og det gjorde det igen i august 2010, da godt 500 voksne adopterede, deres ægtefæller, kærestes og børn samt forskellige aktører inden for adoptionsverdenen havde sat hinanden stævne i Seoul.

Et tæt pakket program

Programmet var tæt pakket og kørte med to hovedspor. Det første spor kan vi kalde det faglige spor. Det fik et godt startskud med en international forskerkonference med fremlæggelse af den allernyeste forskning inden for international adoption, udført af såvel adopterede som ikke-adopterede. I forbindelse med dette er udgivet en ganske net lille bog med indlæg fra de mange forskellige oplægsholdere samt nogle bonusartikler³. Præsentationerne spændte vidt og omfattede analyser af film og litteratur skrevet af adopterede eller omhandlende forskellige aspekter af adoption, udforskning af de biologiske mødres vilkår forud for, under og efter adoptionen samt de samfundsmæssige forhold, der fremmer international adoption, undersøgelse af konsekvenser af mødet mellem adopterede og biologisk familie og ikke mindst, hvorledes gaver og penge kan få betydning for relationen. Identitetsaspekter ved adoption blev belyst, herunder etniske, kulturelle og sociologiske forhold, en elektronisk spørgeskemaundersøgelse af, hvilken betydning den første rejse til oprindelseslandet har for den enkelte adopterede, og så blev der præsenteret noget så anderledes som et sammenlignende studie af kompeten-

cer, læring og motivation hos adopterede, der studerer koreansk set i forhold til ikke-adopterede i deres adoptivland, der har valgt samme studie.

Dagen derpå blev fulgt op med et fantastisk udbud af workshops med vidtrækkende muligheder for fordybelse og diskussion af mange relevante spørgsmål inden for adoption. Om det var svært at vælge mellem alle de parallelle workshops? – det må siges at være en underdrivelse, men som bekendt er det endnu ikke muligt at være mere end et sted af gangen.

Kan det virkelig passe, at der ikke var et alternativ til at lade børnene komme til Vesten efter Korea-krigen?

Blandt de spændende temaer var et historisk overblik med analyser af baggrunden for international adoption fra Korea til den vestlige verden. Kan det virkelig passe, at der ikke var et alternativ til at lade børnene komme til Vesten efter Koreakrigen? Fremhæves skal også en workshop om udviklingen af indenlandske adoptioner i Korea samt en diskussion af, hvorfor der fra et så moderne land fortsat finder udenlandske adoptioner sted. Og her blev det cementeret, at sociale og kulturelle aspekter har afgørende betydning for dette. Det var også muligt at høre beretningerne fra to biologiske mødre, der fortalte deres historier og beskrev de svære overvejelser, de havde været igennem forud for at opgive deres børn til adoption. Den ene havde opgivet sit barn til bortadoption grundet pres fra familien og den anden havde gjort ligeså, men fortrudt samme nat og efterfølgende kæmpet en kamp, inden hun kunne blive genforenet med sit barn efter en uge. Og som hun siger: hun kan aldrig tilgive sig selv den uges adskillelse endsige forestille sig, hvad hun skullet have stillet op, hvis det ikke var lykkedes at blive genforenet.

Mødet mellem adopterede og biologiske familiemedlemmer

Et ligeledes spændende indslag var en paneldiskussion med adopterede og biologiske familiemedlemmer, der fortalte om genforeninger, og om hvorledes kontakten har udviklet sig – for nogle mere naturligt end andre, men med den generelle overskrift, at det ikke var let at opretholde en naturlig og meningsfuld relation. Blandt de øvrige temaer var forskellige tilgange til forståelse af tilværelsen som adopteret og den hertil knyttede identitet.

Et bud på en sådan tilgang er meditation som en hjælp for den enkelte til en dybere forståelse af sin eksistens. Hertil blev føjet veje til at finde sin identitet gennem

historier, tegninger og anden kunst, samt et bud på at afklare sin etniske identitet via udforskningen af Korea. I workshops reflekterede voksne adopterede over parforhold, familiedannelse og det at få egne børn, samt modtog vejledning i at søge biologisk familie. Desuden var der et oplæg om de temaer, det er vigtigt at gennemtænke, inden søgningen sættes ind. Der var hjælp til at netværke med koreanske virksomheder og praktiske råd og tips til de, der ønskede at bosætte sig i deres fødeland for en kortere eller længere periode.

Film, der bevægede

De følgende dage var der film på programmet. Fremvisningerne omfattede såvel dokumentarfilm som fiktion, nogle var adoptionskritiske, andre bestræbte sig på at vise de mange svære følelser, adoption kan føre med sig. Dybt bevægende var en lille fin film, *A Brand New Life*, der følger en lille piges liv fra dagen før, hun bliver afleveret på børnehjem af sin far, og den efterfølgende proces, hvor hun gradvist erkender sin nye situation, forgæves forsøger at genfinde faderen, for så at give op og overlade sig til sin skæbne. Samtidig med dette følger vi hendes nyvundne børnehjemsvenindes evige stræben efter at tage sig godt ud over for potentielle adoptanter, så de vil vælge netop hende som deres datter! En aften blev der læst op af litteratur om adoption skrevet af adopterede; digte såvel som skønlitteratur, fra det satiriske og smældende til det stille og dybfølte.

De sociale spor

Det andet hovedspor er af mere social karakter. Deltagere, der ikke falder i kategorien adoptionsnørder, men er mere interesserede i at udforske deres fødeland, opleve Korea, møde nye venner samt feste igennem og have det sjovt, havde mulighed for det! På dette konferencespør var højdepunkterne en fodboldturnering landene imellem, en pokerturnering på et internationalt kasino og ikke mindst et *Amazing Race* – *Adoptees Loose in Seoul*, hvor deltagerne fik til opgave at finde rundt i Seoul med offentlig transport i deres søgen efter forskellige poster, hvor de blev stillet opgaver som fx at lære nogle tilfældige koreanere at danse.

Hertil kom de fællesarrangementer, som lagde op til at forene alle gatherings deltagere. Dette inkluderer den fælles velkomst, gallamiddag og fælles ture i byen om aftenen, men også aktiviteter som teambuilding, samtale og refleksionsgrupper baseret på aldersopdelinger samt kulturelle oplevelser som tempelbesøg og traditionel kulturel opvisning med blandt andet viftedans og trommespil.

Og hvad er det så for holdninger, der blev udvekslet om adoption?

Noget af det mest interessante på gatheringen var udvekslingen af holdninger blandt de forskellige interessegrupper inden for adoptionsmiljøet – de, der synes adoption er godt og en nødvendig løsning på et socialt dilemma eller forældreløse børns situation, og så de, der ikke synes, det på nogen måde kan retfærdiggøres, at international adoption fra Korea finder sted, og mener, det dybest set er et brud på menneskerettighederne.

Blandt fortalerne for international adoption befinder sig traditionelt de mange forældre, der mangler børn og derfor understreger den gode gerning i at kunne hjælpe børn ved at tage dem til sig, der alligevel er forældreløse og ville gå en ofte uvis eller underprivilegeret tilværelse i møde. Af andre støtter er de formidlende organisationer, der på baggrund af deres viden om de konkrete afgiverlande samt kendskab til børnenes eksakte vilkår, kan underbygge de gode argumenter for at hjælpe netop disse børn. Ligeledes understreger de også, at de finder forældre til børn, ikke børn til barnløse. En tredje vigtig stemme er de voksne adopterede, som er nysgerrige på deres baggrund og oprindelsesland og synes, det er hyggeligt at møde andre adopterede. Indirekte sender denne gruppe et signal om, at international adoption er okay. Hertil kommer de adopterede, som føler sig heldige, privilegerede og beriget med et liv fuldt af muligheder qua adoptionen og således ser det som en fordel for dem, at de er internationalt adopterede. Og så er der det store tavse flertal af voksne adopterede, som ikke interesserer sig for adoption, som ikke synes, de har problemer, bliver forfordelt, diskrimineret eller på anden måde opfatter det som problematisk at have startet livet i ét land for så at vokse op andetsteds med et udseende, der afviger fra majoritetens. På konferencen var samtlige stemmer selv sagt ikke repræsenteret.

Adoption som en problematisk størrelse

Der er alene tale om et fåtal af adopterede, der aktivt søger adoptionsmiljøet, og en endnu mindre del af denne gruppe, som rent faktisk finder international adoption dybt problematisk. Men de er der, og de seneste år, har der blandt nogle organisationer for adopterede samt hos en del af de nyere adoptionskritiske forskere, der ofte selv er adopterede, været en stigende tendens til at lægge kraftig afstand til international adoption. I det koreanske adoptionsmiljø er det i modtagerlandene primært forskerne, der lægger linjen. Nogle publikationer har fundet sted i regi af Korea Klubben, hvor

den adoptionskritiske linje også har været udtrykt. De forskellige undersøgelser, retorikken og argumenterne er gennem årene blevet udbygget og raffineret. Overvejende argumenteres der for, at international adoption er problematisk, idet børn uden deres samtykke og i strid med menneskerettighederne er frataget muligheden for at leve og vokse op under samme tag som deres biologiske forældre. Ligeledes argumenteres med, at international adop-

Overvejende argumenteres der for, at international adoption er problematisk, idet børn uden deres samtykke og i strid med menneskerettighederne er frataget muligheden for at leve og vokse op under samme tag som deres biologiske forældre.

tion grundlæggende stiller den adopterede i en minoritetsposition, der marginaliserer den enkelte og bevirker, at denne udsættes for direkte og indirekte diskrimination samt påføres et identitetstab ved ikke at vokse op og kunne identificere sig med sit oprindelige land, dets kultur og folk. Skarpere bliver retorikken, når vi bevæger os øst over til Korea.

Interesseorganisationerne

Tilbage i 2007 var ASK (Adoptee Solidarity Korea) en nyopstået organisation. Den bestod primært af adopterede bosat i Seoul, og de samarbejdede tæt med biologiske mødre, som havde følt sig presset til at opgive deres børn til bortadoption og efterfølgende har begrædt valget. Som en del af organisationens informationsarbejde var en demonstration i Seouls metro, hvor de via skilte, bannere og tale markerede deres klare synspunkter på adoption; nemlig at det er menneskehandel, child trafficking og børneeksport, at man omgående bør stoppe international adoption samt give børn og mødre et reelt alternativ. Demonstrationen fandt sted samtidig med en tidligere gathering for voksne adopterede i Seoul og blev introduceret som en tilføjelse til programmet, hvorfor alle blev opfordret til at komme forbi og se, hvad det var. Dette fik mange af konferencens adopterede til at finde vej til den nærliggende metro, omend langt fra alle sympatiserede med de markante holdninger, som de først for alvor blev bekendte med nede i metroens gange.

I 2010 kom en ny organisation på banen, TRACK (Truth and Reconciliation for the Adoption Community of Korea). Foreningen arbejder for at bygge bro mellem ugifte mødre og adopterede. Ligeledes kæmper den for kommende ugifte biologiske mød-

res rettigheder, såvel som rettighederne for de, der allerede er blevet tvunget til at bortadoptere, og de arbejder hen imod at skabe rum for genforeningen af de oprindelige og brutalt opbrudte familier. Ligeledes mener de, at Korea har brug for *reconciliation* (forsoning). Deres udgangspunkt er, at da ingen opgiver deres børn frivilligt, må alle adoptioner betragtes som fremtvungne, ufrivillige og fundamentalt mod kvindens ønske og barnets interesse. Derfor

er adoption at betragte som et groft brud på menneskerettighederne, der blandt andet foreskriver, at alle har ret til forældre, et sprog og en nationalitet. I deres ønske om at få omverdenen til at forstå uhyrlighederne i Korea, fremhæver de, at situationen er lig med den

i Argentina, hvor børn af regimets politiske modstandere blev taget fra dem og bortadopteret til højerestående barnløse officerer og deres ægtefæller. TRACK mener således, at Korea i lighed hermed har forbrudt sig mod tusinder af kvinder, hvorfor der er brug for en *reconciliation comitee* for at hele sårene, krænkelserne og give mulighed for, at landet kan få fred omkring denne grufulde praksis og dermed med sin historie. Ligeledes er det selv sagt et krav, at internationale adoptioner skal stoppe og ugifte enlige mødre gives mulighed for at have deres barn ved dem og opfostre dem i Korea, uden at deres børn eller de selv af den grund falder i social status og bliver stigmatiseret og behandlet som andenrangsborgere. TRACK samarbejder tæt med MamaMia, en forening for biologiske mødre, der arbejder for at bedre vilkårene i Korea, så det er muligt at leve som enlig ugift mor.

Der er flere andre organisationer, der støtter ugifte mødre og deres rettigheder, ligesom en stor organisation, Mpak, arbejder for at fremme national adoption og fjerne hemmelighedskræmmeriet og dermed gøre det til et ordentligt alternativ til international adoption. Mpak og de øvrige organisationer sympatiserer ikke med opfattelsen af adoption som et fundamentalt brud på menneskerettighederne, sådan som TRACK og ASK gør det. De arbejder derimod for en dybere social og kulturel ændring af Korea og udtrykker og beklager, at den indgroede kultur ikke lader sig ændre så hurtigt, at adoption kan forventes overflødiggjort inden for en overskuelig årrække. Blandt problemerne er udstødelse og skam for kvindens familie, at den ugifte mor får vanskeligt ved at finde en ny partner og blive gift, at nationalt adopterede børn ikke altid regnes som fuldgældige medlem-

mer i adoptivfamilien, og at mange ligeledes finder adoption skamfuld og blandt andet derfor hemmeligholder det for egen familie og den adopterede.

David Smolin

Imellem fløjene af de, der er for adoption, og kritikerne, placerer juristen David Smolin sig. Hans speciale er international lov, og han belyser adoption i forhold til de forskellige konventioner, der styrer området. Således har han blandt andet været inviteret til høring i Haag og er blevet brugt som konsulent af den danske familiestyrelse.

Om han er pragmatisk eller taler med to tunger kan være svært at greje. For på den ene side er han principielt ikke imod adoption, på den anden side er han knivskarp i sin kritik af de forhold, der fører til adoption, generelt såvel som i Korea. Han fremhæver, at der er store forskelle i afgiverlandenes vilkår og adoptionsbetingelser, hvilket betyder, at man ikke i debatten kan skære alle adoptioner og lande over en kam. Han understreger, at udgangspunktet for en ordentlig adoption er overholdelse af Børnerettighedskonventionen og de deraf udsprungne principper i Haager-konventionen. Ligeledes fremhæver han, at konsekvensen af konventionerne er, at det internationale samfund først og fremmest bør arbejde for, at mødre og fædre kan beholde deres biologisk fødte børn og ikke grundet økonomisk trang vilkår, sygdom og dårlige sociale betingelser og kulturelle traditioner eller andet blive tvunget, snydt eller på anden vis blive presset til at bortadoptere. Ligeledes er det magtpåliggende for Smolin at understrege, at der er stor forskel på systemerne og dermed adoptionernes lødighed i de forskellige lande. I lande med illegale adoptioner kan der blandt andet ligge bortførsler eller salg af børn til grund for adoptionerne, mens der i de velfungerende lande er ordentlige forhold, der sikrer forældres og børns retssikkerhed og garanterer, at børn, der bortadopteres, reelt ikke har forældre eller slægtninge, der kan tage sig af dem.

Smolin melder klart ud, at han ser det som en forudsætning for en succesfuld adoption, at der tales åbent om den i den nye familie og det omkringliggende samfund. Hans pointerer således, at han hellere ser børn bortadopteret internationalt fra Korea, end at de vokser op som hemmelige adopterede i koreanske familier. Selvom Korea fremhæves som et land med ordnede forhold og legale adoptioner, har Smolin mere kritik at dele ud af, når det gælder den øvrige koreanske praksis. Han finder det dybt problematisk, at det er de samme

organisationer, der står for såvel formidling af adoption som nødboliger til ugifte gravide kvinder. Således skal organisationen på den ene side oppebære dens funktion med at finde børn til barnløse forældre og på den anden side objektivt råde og vejlede de unge mødre i at træffe en kvalificeret beslutning omkring den forestående fødsel og eventuel bortadoption. Han mener således ikke, at denne rådgivning kan sige sig fri af den grundlæggende interesse, organisationerne også har for at pleje deres anden og indtægtsgivende opgave, nemlig at finde børn til bortadoption. Ligeledes

Ligeledes er det magtpåliggende for Smolin at understrege, at der er stor forskel på systemerne og dermed adoptionernes lødighed i de forskellige lande.

mener han, vejledningen oftest tager karakter af det, vi kender fra Danmark i efterkrigstiden. Den unge kvinde gives indtryk af, at udstødning og social stemping vil være så dominerende resten af livet, at det bedste er at føde og give barnet videre til adoption, som om 'det aldrig var sket'.

Kritik af kritikerne

Og bedst som Smolin fremstår som kritiker af internationale adoptioner, kritiserer han sine tilsyneladende allierede, nemlig de der melder rent ud, at internationale adoptioner fra Korea bør stoppes. Hans primære kritik er rettet mod den måde, hvorpå kritikken af international adoption italesættes. For ofte anvendes en retorik, hvor vi taler om magthavere, der udnytter de fattige, og dermed ender vi op i en meget fastlåst forståelse, hvor der per definition er en taber og en vinder, en udbytter og et offer. Han påpeger, at man med denne optik også kan

karakterisere international adoption som et overgreb på afgiverlandet, den ultimative kolonialistiske handling fra den vestlige overmagt mod landene i den tredje verden. Set i dette lys, kan adoptionen aldrig blive en fair løsning for nogen, og retorikken låser samtalen fast, så holdningen er forhånds-scementeret og dialog dermed gøres nyttesløs. Det bortskærer alle de nuancer, der kunne være omkring international adoption, og er dermed en ubehjælpelig måde at tale om adoption på.

Endelig fremhæver han det problematiske i en almindelig anvendt argumentation, nemlig at når adopterede interesserer sig for deres fødeland og adoptionsforhold, opfattes denne interesse i sig selv som udtryk for, at adoption er problematisk for den adopteredes liv, idet den ikke-adopterede og dermed normale person jo ikke har sådanne afvigende interesser. Han mener ikke, dette er en begrundet påstand, og at interessen derfor kan tages til indtægt for, at adoption er problematisk.

Så uden at kunne sige, om Smolin er pro eller anti international adoption, så er det uomtvisteligt, at han sætter perspektiv på adoption og menneskerettigheder og agiterer for, at vi må se det i et globalt hele – og ikke som lande isoleret.

Og hvor efterlader det os så?

Hvorledes kan vi forstå, at nogle adopterede interesserer sig for deres baggrund som adopterede, deres oprindelsesland og endog søger biologisk ophav? Er det fordi, de er sunde nysgerrige mennesker med en naturlig interesse for egen baggrund og med behov for, som alle andre, at skabe et sammenhængende narrativ, en hel historie, og forstå sig selv, for at underbygge en god og helstøbt identitet? Eller er det udtryk for en sygelig interesse, en grundlæggende

stigmatisering udsprunget af opvæksten som en minoritet blandt majoriteten, en status der oftest er blevet fortiet og et liv uden mulighed for at få afklaret sine særlige levebetingelser? Har adoptionen givet svære og problematiske livsbetingelser, som den enkelte har brug for at bearbejde og måske endog aldrig helt kan overkomme de psykologiske følger af? For varer det ved hele livet – man siger jo, adoption er en livslang proces? Eller måske vi skal finde en mellemvej, finde ind til nuanceringerne og ikke tage parti i fløjkrigen?

Og søger vi at bevare overblikket og nuancerne, er Smolin måske en oplagt allieret? Men mon han helt har forstået de adopterede? Det synes dybt problematisk, at han fremhæver den åbne internationale adoption som bedre for den adopterede end en lukket og hemmeligholdt national adoption. Dette strider jo imod, at adoptionskritiske voksne adopterede og forskere generelt fremhæver, at det værste er det at vokse op med et udseende, der afviger fra majoritetens, en racial stilhed i form af manglende italesættelse af de særlige vilkår som adopteret, og desuden ufrivilligt at have mistet sin oprindelige kultur, sit fødeland og den identitet og etnicitet, der er knyttet hertil. Dog må man spørge sig selv: Hvor bliver den undersøgelse af, der kan vise, hvad der er værst – hemmelighedskræmmeriet eller den raciale stilhed? Hvis en sådan undersøgelse overhovedet kan designes og gennemføres.

Det andet hovedargument fra de adoptionskritiske stemmer er, at de ser adoptionen som et fundamentalt brud på menneskerettighederne. Men holder dette? Er det ikke blot en tolkning af FN's Menneskerettighedserklæring og Børnerettighedskonventionerne, at det er den enkeltes *oprindelige* land, familie og navn, man har ret til? Og er konventionerne ikke mere nuancerede i deres anvisning af, hvorledes rettighederne kan opfyldes? Er det hele fremsat som ultimative ufravigelige rettigheder? I så fald er det underligt, at man kan have prioriteter i Haagerkonventionen⁴. Og hvor blev nuancerne mellem de legale og de illegale adoptioner af? Er det rimeligt at anklage Korea for at være et land med tradition for child trafficking og eksport af børn? Normalt er trafficking jo et fænomen, hvor man sælger andre mennesker med henblik på udnyttelse og egen økonomisk gevinst for øje. Og kan man sige det om det adopterede ønskebarn, der fetes i den nye familie og er formidlet af en non-profit organisation?

Endvidere kan man stille spørgsmålstejn ved sammenholdningen af forholdene i henholdsvis Korea og Argentina. Kan man tale om, at staten og magthaverne har forbrudt sig mod en stor gruppe medborgere,

og der nu er nye samfundsstrukturer, der får urimeligheden frem i et nyt lys og skaber grobund for, at der skal heles, forsones og forliges, for at hele samfundet kan komme videre? Har de internationale adoptioner fra Korea format af denne art forbrudelse? Og kan man overhovedet tale om reconciliation af et forhold, der fortsat pågår, og hvor der er så forskellige holdninger til det i det aktuelle samfund?

Smolin forholder sig ikke direkte til, at der fortsat bortadopteret internationalt og nationalt fra Korea. Men man kan med rette spørge sig selv, hvorfor der dog bortadopteret internationalt fra et så veludviklet land med så stærk en økonomi som den koreanske? Kan det virkelig passe, at den kulturelle, politiske og sociale modvilje mod ugifte mødre er så stærk og urokkelig? Og hvad skal der til for et bevæge det koreanske samfund?

Og når disse spørgsmål er stillet kan man overveje, hvorfor Smolin holder sig ude af netop denne debat. For er det de rette og relevante spørgsmål at stille? Kan man se Smolins position, som en mand der i modsætning til kritikerne, formår at bevare overblikket? For med udgangspunkt i kritikernes argumenter om, at international adoption er et fundamentalt brud på menneskerettighederne, kan det synes underligt, at et andet bærende argument for at stoppe adoptionerne er, at Korea har verdens tolvtestørste økonomi og ikke er et tredjeverdens land, men selv bør kunne tage hånd om sine borgere. Så i stedet for at argumentere generelt mod international adoption, bliver problemerne blot holdt borte fra Korea uden øje for en mere overordnet kritik af fænomenet international adoption og uden en egentlig global indsats for at begrænse fænomenet. Og dette til trods for, at hovedargumentationen er et fundamentalt brud på menneskerettighederne; for måske sådanne brud i de koreansk adopteredes øjne ikke synes lige så grove på andre landes borgere som på koreanere?

Adoption i fremtiden?

Så skal vi tage kritikken seriøst om, at det er problematisk at vokse op som fremmed udseende internationalt adopteret, så bør vi vel stoppe de internationale adoptioner over hele verden og ikke blot fra Korea? Hvis det bryder med menneskerettighederne, er det jo ligegyldigt om den adopterede kommer fra Korea eller et fattigt tredjeverdensland i Afrika. Og bør adoption så ikke ses i et bredere internationalt perspektiv og dermed mindre landesnævert? Og skal vi overhovedet have adoptioner, eller skulle vi tage de førnævnte konventioner så alvorligt, at vi fokuserer indsatsen på, at alle børn og forældre skal have mulighed for at

leve sammen? Eller er vi nødt til at indtage den aktuelle lidt pragmatiske holdning, at nogle børn vil få så ringe vilkår og underprivilegeret en status, at verden, Korea såvel som andre lande, endnu ikke er klar til helt at opgive adoption? Og er det realistisk nogensinde at bevæge os derhen, hvor vi kan overflødiggøre adoption, national såvel som international? For det er værd at bemærke, at alle kulturer og samfund, hvad enten vi taler om fangere på Grønland eller oldtidens romere, altid har kendt til adoption i en eller anden form, og selv så moderne et land som Danmark anno 2010 har i dets lovgivning åbnet mulighed for såvel frivillige adoptioner som adoption uden samtykke fra biologisk forælder.

Spørgsmålene er mange, og endelige svar er nok ikke at finde. Der var rigeligt med stof til debat og eftertanke i Seoul i år, og måske du som læser får lyst at tænke over de mange argumenter for og imod adoption og måske finde frem til din egen personlige holdning til, om adoption er i orden eller strider mod vore grundlæggende rettigheder som mennesker, og om der synes at være forskel på national og international adoption og ydermere på internationale adoptioner fra forskellige lande. ■

¹ Der har alene fundet internationale adoptioner sted fra Sydkorea, ikke Nordkorea. I det følgende er anført Korea i stedet for Sydkorea, idet det er den mest almindelige betegnelse i daglig tale i blandt adopterede og adoptanter.

² Kilde Adoption & Samfund, http://statistik.adoption.dk/Udland_paa_land_e_fra_1970.htm

³ Nelson et al. (ed.) (2010), Proceedings of the Second International Symposium on Korean Adoption Studies. Seoul.

⁴ Haagerkonventionen anbefaler, at et barn først og fremmest skal blive i egen familie og dets opvækst varetages af slægtninge i det omfang, de biologiske forældre ikke er i stand til at tage hånd om det. Sekundært skal man forsøge med national adoption. Tertiært og som den sidste udvej kan man anvende international adoption i bestræbelsen på at sikre barnet en ordentlig opvækst og en familie.

FAKTA

Louise Svendsen

- Autoriseret psykolog og specialist i børnepsykologi
- Rådgivningskoordinator i Adoption & Samfund
- Har i en længere periode været medlem af Adoption & Samfunds hovedbestyrelse
- Adopteret fra Korea

Succesrig rådgivning for adoptivforældre spares nu væk

Adoptivforældre har særlige udfordringer. Derfor har de brug for hjælp og rådgivning fra specialister med viden og erfaring om adoption. Alligevel spares tilbuddet væk fra 2011.

Af Signe Adamsen

„Sæt grænser for barnet“, „sig tydeligt nej“. De gode råd til alle forældre står i kø. For adoptivforældre kan det dog være farligt at tage imod råd, der er gode for biologiske børn.

Marie Olsen-Kludt er psykolog med speciale i adoption, og hun er ikke i tvivl om, at adoptivforældre skal være meget opmærksomme for ikke at skade tilknytningen til deres børn. Adoptivbørn har allerede oplevet mindst et stort svigt, da de blev forladt af deres biologiske forældre. Derfor kan almindelige gode råd om opdragelse ikke bruges i forhold til adoptivbørn.

Specialistrådgivning hjælper

International forskning viser, at adopterede børn har øget risiko for psykiske lidelser og selvmord i voksenlivet. Derfor har Familienstyrelsen tilbudt fem timers rådgivning hos en psykolog med erfaring om adoption som en forsøgsordning de seneste fire år.

„Baggrunden for tilbuddet er, at en tidlig hjælp til adoptivfamilierne af specialiserede psykologer kan gøre problemerne langt mindre“, fortæller Trine Hede, der er kontorchef i Familienstyrelsen, der administrerer ordningen.

Ny evaluering viser en overvældende succes; 98 procent af forældrene vil anbefale andre adoptivforældre at tage imod rådgivningen. Derfor ærgrer det også inte-

resseorganisationen Adoption og Samfund, at den nu spares væk.

Flyvende legoklodser

Mia og Peter Andreasen adopterede for tre år siden et søskendepar, Louise på to år og Thomas på fem år. For Louise gik skiftet til Danmark let. „Thomas var i chok, i afmagt, i sorg“, fortæller faren. Hverdagen fungerede ikke, og legoklodserne fløj bogstaveligt talt gennem luften. „Thomas følte sig magtesløs. Alt var taget fra ham. Han havde ikke engang sit sprog med sig.“ Forældrene søgte at få den hjælp, der var til rådighed. „Vi talte med kommunens psykologer og talepædagog, pædagoger fra børnehaven m.fl., som alle gerne ville give os råd. De gav os dog råd, der passer til biologiske børn, og de hjalp ikke Thomas.“

Først da familien fik kontakt til en specialiseret psykolog, fik de råd, der kunne bruges til at få hverdagen til at fungere.

Knus som løftet pegefinger

„Det kan være katastrofalt, hvis man sender et adopteret barn til en psykolog uden adoptionserfaring“, siger Pia Brandsnes, vicedirektør i Danadopt, en af de to organisationer, der formidler adoptioner i Danmark.

„De problemer, som adopterede børn typisk har, ligner til forveksling problemer som biologiske børn kan have, men de er ikke de samme“, understreger hun. Det kan ligefrem skade barnet, hvis man bruger „biologiske“ løsninger på adoptivbørns problemer.

„Hvis et adoptivbarn f.eks. reagerer kraftigt på at få et „nej“ fra forældrene, vil en psykolog uden adoptionserfaring sige, at det er et opdragelsesproblem, og at der skal sættes grænser for barnet. For et adopteret barn kan opførelsen være et tegn på tilknytningsproblemer. Og i det tilfælde skal barnet have en bekræftelse fra sine forældre. Altså et kram og ikke en løftet pegefinger.“

Pia Brandsnes' synspunkt bakkes op af en aktuel rapport fra „International Reference Centre for the Rights of Children Deprived

of their Families“; en anerkendt organisation, som Danmark også er medlem af. Den understreger bl.a.: „Adoptivbarnet og adoptivfamilien har konkrete problemstillinger, der kræver specialviden, det er derfor vigtigt, at specialister er involveret.“

Når historien er ukendt

„Adoptivbarnet har allerede en historie. Den historie deler det ikke med sine nye forældre, og det kan gøre det vanskeligt at forstå hinanden“, understreger adoptionspsykolog Marie Olsen-Kludt.

„Lige meget hvor meget man prøver, er det vanskeligt at forstå, hvad ens barn har været igennem, og man mangler værktøj til at hjælpe barnet“, forklarer Thomas' far, Peter Andreasen.

Netop derfor understreger eksperterne, at det er vigtigt for adoptivforældre at få specialhjælp til at udvikle deres forældrekompetencer. Familienstyrelsen forsøger gennem adoptionsforberedende kurser at forberede forældrene på de udfordringer, der kan være.

„Vi prøver at forberede alle adoptivforældre på alle de ting, der kommer, når et lille menneske kommer til et nyt land og en ny kultur“, uddyber Trine Hede fra Familienstyrelsen.

Statistikkerne viser dog, at der kan gå op til 5 år fra det adoptionsforberedende kursus til barnets ankomst. Samtidig fortæller adoptivforældre, at én ting er, hvad man hører på skolebænken, noget andet er hverdagens udfordringer, når man har fået et lille barn.

Derfor har mange forældre netop været glade for forsøgsordningen med psykologhjælp, når barnet er kommet.

Deaktivér egen erfaring

Forældre trækker ofte bevidst eller ubevidst på erfaringen fra deres egen barndom. Som adoptivforældre er det vigtigt at kunne deaktivere denne erfaring.

„Adoptivbørn skal have forældrenes hjælp til at få nogle indre arbejdsmodeller,

ADOPTIONSFAKTA

Antal udenlandske adoptioner i Danmark

I Danmark formidler to organisationer adoptioner fra udlandet; Danadopt og AC Børnehjælp. I 2009 blev ca. 500 udenlandske børn adopteret til Danmark.

Fra 1970-2009 sørgede de to organisationer for, at 13.225 udenlandske børn blev adopteret til Danmark.

der gør, at de kan orientere sig i verden," siger Marie Olsen-Kludt. Netop her trækker de ofte på gode råd fra eksperter på adoptionsområdet, fordi deres egen „biologiske“ erfaring ikke er tilstrækkelig. Det er et bilde, som adoptivforældre kan genkende. I hverdagen har det været uvurderligt, at kunne trække på en specialist, også selvom rådene kan virke ulogiske.

„Det kan være svært ikke bare at trøste, men også at hjælpe barnet til at sige farvel, når det er i dyb sorg," fortæller Marie Olsen-Kludt. „Men adoptivforældrene skal hjælpe barnet til at tage afsked med det, det har mistet. Det kan være at sige „din biologiske mor har sagt farvel, nu skal du også sige farvel“.

„Vi har flere gange fået råd fra adoptionspsykologen, hvor vi har tænkt, det kan ikke være rigtigt, at det er det, der skal til. Det er da løgn. Men vi prøver, og så virker det," siger Peter Andreasen.

1.120 børn har fået hjælp

Forsøgsordningen med hjælp fra en adoptionspsykolog har løbet i fire år. Ordningen er netop evalueret med meget positiv respons fra 35 procent af målgruppen. Forældrene oplever at være blevet mere sikre i deres rolle som adoptivforældre, ligesom de er blevet bedre til at håndtere konflikter på en konstruktiv måde. En anden vigtig succes er, at det i 43 procent af tilfældene er blevet lettere for forældrene at hjælpe børnene til at vise følelser som f.eks. angst.

„Adoptivbørn tør ofte ikke mærke efter og vise deres følelser. De er ikke vant til, at der er nogen, der tager sig af dem. Derfor er det vigtigt, at forældrene lærer børnene, at det er OK at vise følelser og lade sig passe på. Det er helt afgørende for tilknytningen," siger Marie Olsen-Kludt.

Rambøll har gennemført evalueringen, som er bestilt og betalt af Familienstyrelsen.

Store konsekvenser

Trods positive resultater fortsætter ordningen ikke. Konklusionen i evalueringen var ellers klar: „Rådgivningen bør fortsættes, da den har positive resultater“.

Interesseorganisationen Adoption og Samfund beklager beslutningen dybt: „Det har taget Danmark 20 år at etablere en ordning. Derfor er det ærgerligt, at man nu tænker så kortsigtet," siger næstformand Paul K. Jeppesen.

„Lukningen vil få store konsekvenser for nuværende og kommende adoptivforældre. De vil fra 2011 være henvist til behandlere uden erfaring med adoption," siger Pia Brandsnes, vicedirektør i Danadopt.

Også psykologer uden part i området bakker bekymringen op: „Man behøver ikke at være psykolog for at forstå, at indsatsen skal gives så tidligt som muligt for at skabe

de bedste vilkår for barnet," siger lektor og cand. psyk. Erik Lykke Mortensen, Folkesundhedsvidenskab.

Børn får ikke hjælp

Der blev hverken afsat penge i Finansloven eller i SATS-puljemidlerne til at gøre ordningen permanent.

Familienstyrelsen har naturligvis ingen kommentarer til den politiske beslutning. Trine Hede understreger „at der aldrig har været garanti for, at ordningen ville fortsætte.“

Første prioritet for Adoption og Samfund er nu en genetablering af ordningen „nu delvist brugerbetalt set i lyset af den vanskelige økonomiske situation," uddyber Paul K. Jeppesen.

Thomas' far, Peter, har forståelse for, at ordningen ikke fortsætter med fuld finansiering, men er bekymret over, at ordningen ikke fortsætter i en eller anden form: „Jeg tænker på børnene. Skal man selv betale, vil man måske vente længere tid oven i det dyre adoptionsforløb. Der vil være børn, der ikke får hjælp i tide.“

Politisk tavshed

Det har været umuligt at få en kommentar fra de politiske ordførere trods gentagne henvendelser. Og Adoption og Samfund tvivler på, om beslutningen er taget på et solidt nok grundlag. Ifølge Justitsministeriet fik de politiske ordførere på området i forbindelse med forhandlingerne udleveret et notat, hvoraf det fremgik, at der netop

var færdiggjort en evaluering. Ordførerne udbad sig ikke evalueringen.

Adoption og Samfund vil ifølge Paul K. Jeppesen nu besøge samtlige af de politiske ordførere med evalueringen i hånden og håber at kunne finde en permanent løsning.

Justitsminister Lars Barfoed (KF) er ansvarlig for ordningen, og det var også ham, der introducerede den i 2007, da han var familieminister. Det har ikke været muligt at få en kommentar fra ministeren.

Ny viden forsvinder ikke

„Adoptivfamilierne er langt bedre stillet nu end før ordningen. I dag findes der 15 psykologer med adoptionskompetence i landet," siger Familienstyrelsen og fortsætter: „Og den viden er også givet videre til sundhedsplejersker og pædagoger.“

Trine Hede mener, at det etablerede velfærdssamfund er gearet til at håndtere de problemer, som adoptivfamilierne har: „Familierne kan søge hjælp hos kommunerne, som stiller forskellige rådgivningstilbud til rådighed for f.eks. sundhedsplejersker og Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR).“

Ekspertene fastholder dog bekymringen for, om adoptivfamilierne er godt nok hjulpet fremover. ■

Familien har ønsket at være anonym af hensyn til børnene. Familiens navne er kendte af forfatteren.

Adoptionsområdet mangler forskning

I 1970'erne begyndte danske familier at adoptere børn fra udlandet. I dag er disse børn voksne, og derfor har man nu for første gang erfaring om adoptivbørns udvikling fra barn til voksen. Ingen har dog endnu indsamlet denne viden.

Af Signe Adamsen

„Adoptivbørn har specielle livsvilkår, og vi burde forske i børnenes udvikling og integration," siger lektor og cand. psyk. Erik Lykke Mortensen fra Folkesundhedsvidenskab og fortsætter: „Desværre findes der ikke relevant forskning i Danmark“.

Synspunktet bakkes op af Adoption og Samfund, som „foreslår etablering af et nationalt forskningscenter med det formål at opsamle viden og rådgivning, der formidles til behandlere, daginstitutioner og folkeskoler.“

Pia Brandsnes fra Danadopt fremhæver det problem, at erfaringerne, som adoptionspsykologerne har opbygget, kun fokuserer på de første fire år af barnets liv som adopteret.

„Vi har brug for erfaring fra en meget længere tidsperiode. Også i puberteten og i voksenlivet har adoptivbørn udfordringer.“

I øjeblikket er indsamling af viden og hjælp til adoptivforældre dog stoppet af et politisk flertal. ■

Det begyndte i teenagealderen

Selv om psykolog May Britt Skjold mener, adoption er et vilkår og ikke et problem, støder hun ofte på voksne adopterede, der søger hjælp på grund af lavt selvværd. Hun ønsker ikke at generalisere eller stigmatisere hverken adopterede eller adoptivforældre, men ser nogle ting, der kan udvikle sig fra teenage-alderen.

Af Gunhild Korsgaard

Som privatpraktiserende psykolog kommer May Britt Skjold, tidligere formand for „Foreningen for Adopterede“, ofte til at cirkle om teenagealderen.

– Når jeg taler med voksne adopterede – og det gør jeg stort set hver dag – og spørger, hvornår deres problemer begyndte, svarer de næsten allesammen: Da jeg var teenager. Det begyndte i puberteten, fortæller May Britt Skjold.

– For alle unge, hvad enten de er adopterede eller ej, gælder det jo i teenagealderen om at komme væk fra mor og far, ud at stå på egne ben. Det er en periode, hvor man gerne vil være medlem af en gruppe. For adopterede kan der så opstå spørgsmålet om, hvilken gruppe de kan blive medlem af, forklarer May Britt Skjold.

– Hvis man er socialt kompetent, er det ikke noget problem, men hvis man er usikker, kan det sætte sig som lavt selvværd, siger hun.

– For adopterede vil det typisk dreje sig om, at de føler sig anderledes, og det kan forhindre dem i at komme ud og få fat i livet. I stedet trækker de sig tilbage og bliver isolerede.

– De går efter accept, når de er sammen med andre. De siger ikke fra og stiller ikke krav, for de kan ikke klare en konflikt. Men i den situation mister de så også kontakten med sig selv, siger hun.

Unge vil ikke til psykolog

Det er ikke sådan, at adoption automatisk fører til problemer. I hvert fald ikke ifølge

May Britt Skjold. For adoptionen er et vilkår, man skal leve med – og ikke problematisk i sig selv.

– Når jeg som psykolog taler med en voksen adopteret, finder jeg ofte ikke årsagen til problemerne i adoptionen, men i problematiske forhold i familien. Man kan sige, at adoptionen kommer oveni, siger hun.

Når psykologer sjældent taler direkte med adoptivbørn i teenagealderen, er det ganske enkelt, fordi de unge ikke vil.

– Det er meget få unge, der vil gå til psykolog. Når jeg arbejder med unge, er det derfor typisk forældrene, jeg rådgiver. Og de kan være meget tyndslidte, fortæller May Britt Skjold.

Siger fuck til det hele

Der er mange måder, teenagebørn med problemer kan reagere på.

Der er det næsten klassiske scenarie, hvor piger helt ned til 12-13 års alderen pludseligt bliver meget „hurtige“. De har tidlig seksuel debut, kommer sent hjem, vil ikke gå i skole, er med i småslagsmål og småkriminalitet og kan med pludselig aggressivitet give sig til at rasere et helt værelse for eksempel.

– De siger FUCK til det hele, er meget krævende for forældrene og forsøger måske også på et tidspunkt at begå selvmord eller skære i sig selv, siger May Britt Skjold.

– Sådan nogle sager har jeg fulgt i fire- seks-ti år, og min erfaring er, at pigerne kan være totalt hektiske i en række år, måske indtil de fylder 18. Men i sådanne sager er

jeg rimeligt fortrøstningsfuld. Nogle ender „lykkeligt“, og det skyldes efter min mening, at de er vokset op i miljøer med overskud. Min erfaring er, at det betyder en hel del i det samlede billede, fortæller hun.

Lavt selvværd

Det er helt andre grupper end den udadrettede, May Britt Skjold er mest bekymret for, og det er faktisk de upåfaldende. De stille. Indadvendte. Please'rne. Og dem, som aldrig fortæller om deres problemer.

– Det er personer, som ofte bliver veluddannede, og som er åbenlyst velfungerende udadtil. De skriger bestemt ikke til himlen, siger hun.

Omvendt har de svært ved at begå sig i mange sammenhænge, fordi deres adfærd er præget af lavt selvværd.

– I uddannelsesverdenen har de svært ved at få fingeren op og spørge om noget. De har svært ved at gå til en fest og svært ved at få et forhold til en partner. De har hele tiden en forventning om at blive afvist, og det kan føre til en meget sen – eller helt manglende – seksuel debut. Det er især et problem for unge mænd, siger May Britt Skjold.

I det hele taget fremhæver hun som psykolog de udenlandsk adopterede unge mænd, som i Danmark kan ende i en ganske særlig situation.

– Hvis du lægger mærke til det, er det tit sådan, at udenlandsk adopterede unge kvinder har danske kærester – men at det har de udenlandsk adopterede mænd ikke. Der er nogle stereotyper for mænds udseende,

som gør en forskel. De bliver valgt fra på grund af udseende og status. Det er et ækelt fænomen, men det er dét, den adopterede møder, siger May Britt Skjold og tilføjer:

– At blive valgt fra af det modsatte køn kan give store eksistentielle problemer og også føre til, at nogen sætter spørgsmålstegn ved adoptionen som sådan.

Støder på tabu

Når May Britt Skjold henviser til problemer i familien frem for problemer på grund af adoption, skyldes det hendes erfaringer gennem snart mange år.

Erfaringerne viser, at de voksne adopterede især fortæller om tre ting, når de henvender sig for at få hjælp. De tre ting er dels problematiske skilsmisser, dels adoptivforældrenes alkoholproblemer og endelig, at barnet har undladt at fortælle, hvad det har været ude for før adoptionen, for ikke at gøre nogen kede af det.

– To ud af tre, jeg taler med, fortæller om problematiske skilsmisser og store alkoholproblemer, ofte hos moderen. Men det er jo et tabu-område, og jeg kan ikke vide, om det generelt set er tilfældet. Der er ingen forskning på området. Det er, i hvert fald indtil videre, et totalt udforsket område, siger May Britt Skjold.

Den tredje gruppe, som smiler sig gennem barndommen efter adoptionen og ikke ønsker at gøre nogen kede af det, er også ofte drenge/mænd, lyder hendes erfaringer.

– Det er en gruppe, som er i stor fare. Unge fyre, som var fem-seks-syv år, før de

Psykolog May Britt Skjold

kom til Danmark. De forsøger at leve op til forældrenes ønske om at have et glad barn, men kommer på den måde til at føre et dobbeltliv. De går rundt med en bagage af ret voldsomme ting, der ikke er bearbejdede – seksuelt misbrug, sult og vold eller at den biologiske mor for eksempel har arbejdet som prostitueret. Der er mere af den slags, end man tror, mener May Britt Skjold.

Få hjælp tidligt

Hendes bedste råd til adoptivforældre er at lade være med at lytte til den stærke, indre stemme, der siger, at „det her, dét klarer vi selv“, hvis og når der opstår problemer.

– Man tænker, at man kan klare det selv, men det kan have stor betydning at henvende sig steder, hvor man kan få hjælp, så tidligt som muligt, siger hun.

– Det er også vigtigt fra begyndelsen at møde barnet dér, hvor det er – og ikke komme til at spise det af, så barnet føler, at det her, dét er jeg alene med. Det er for sent først at forsøge at åbne op for ting i teen-

agealderen. Den voksne skal tage ansvar, så barnet føler, at „mine forældre kan bære det for mig“, siger hun.

Nogle stortrives

Udover at være privatpraktiserende psykolog i et fællesskab med andre psykologer på en fælles adresse i København, vil en del adoptivforældre kende May Britt Skjold, 47 år, som underviser på de adoptionsforberedende kurser. Endelig underviser hun også læger på Københavns Universitet.

– Det er vigtigt for mig at understrege, at jeg ikke ser adopterede som en særlig udsat gruppe. Nogle stortrives med adoption, men den diametrale modsætning findes altså også, og det er dem, jeg møder som voksne adopterede med problemer, siger hun.

May Britt Skjold er selv (dansk) adopteret, har altid valgt at være åben om sin adoption og var indtil 2006 formand for „Foreningen for Adopterede“. Foreningen blev lukket ned i 2006. ■

Hav tillid til din teenager – og reagér, hvis du bliver urolig

Adopterede børn er for de flestes vedkommende blevet klædt rigtig godt på til de turbulente teenageår af deres forældre. Men hvis de som teenagere endnu ikke har lært at tackle blandt andet deres dobbelte baggrund og det at være anderledes, er det på tide nu, før de bliver voksne.

Af Helle Kjærulf

Adopteret eller ej – teenageproblemer er uundgåelige og på mange måder nødvendige for barnets udvikling. Det første enkle råd fra psykolog Anne Jensen om teenageliv og adoption lyder: Hav tillid til og få kontakt med din teenager og tag fat på det, der er svært.

Anne Jensen, der er psykolog med speciale i adoptionsrelaterede spørgsmål og har privat praksis i Saxild syd for Århus, pointerer, at først og fremmest skal urolige forældre have tillid til deres teenager og ikke mindst til deres sunde kræfter.

„Som adopterede har de klaret noget tidligere i deres liv, som var meget sværere end almindelige teenageproblemer, nemlig

at blive givet bort, og husk på, at langt de fleste kommer rigtig godt igennem teenageårene“.

For en adopteret teenager, der har prøvet at føle sig anderledes og gennem barndommen har lært at forholde sig til det, bliver det ikke så farligt at stå ved sig selv i teenageårene. Teenagealderen er en søgen efter identitet, som er vigtig for teenagerens vej mod at blive voksen. Det kræver mod og evne til at vedgå sig selv, uanset hvad andre tænker. Og her kan det være sundt, hvis man gennem barndommen har lært, at det at være anderledes af udseende eller af mening er i orden og et udtryk for mangfoldighed.

„Det kan være med til at gøre det nemmere at blive selvstændig, hvis man hviler i, at man er god nok, som man er. De unge bliver ikke så udsatte, hvis de er vokset op med at skulle håndtere en form for anderledeshed. Hvis de har det på plads, har de et bredere fundament end mange jævnaldrende.“ forklarer Anne Jensen.

Hvis teenageren gennem barndommen i kraft af samspillet med sine forældre og omgivelser har formået at skabe dette fundament, hænger den unge godt sammen og tør både sige fra og til over for kammeraternes pres i teenagealderen.

Reaktioner og udfordringer

Adoptivfamilier kan tit være i tvivl, om et problem er noget, der hænger sammen med adoptionen. Ofte vil der være tale om

et normalt udviklingstema, der er farvet af adoptionen, altså en sammenblanding, forklarer Anne Jensen.

„Kig på reaktionen eller den manglende reaktion. Svarer reaktionens intensitet og omfang til andre teenagers? Spørg vennerne: Gør jeres børn også det? Så vil man tit få at vide, at sådan gør vores børn også. Det er jo helt normalt, hvis en teenager en enkelt gang går ind på sit værelse og smækker med døren og siger, forældrene er dumme,“ siger hun.

En reaktion, der kommer på næsten hvad som helst, kan hænge sammen med adoptionen.

„Hvis den unge tramper på trapperne, knalder med døren, burer sig inde på sit værelse, skriger, siger jeg hader jer, I er ikke mine rigtige forældre osv. ved tilsyneladende meget små årsager. Når de reagerer meget voldsommere end forventet, tit og over længere perioder, er der grund til bekymring. Ikke hvis det kun sker et par gange i et ellers velfungerende liv“.

Udfordringen for adopterede teenagere er blandt andet, at de skal finde ud af at forholde sig til deres dobbelte baggrund, til at de har fire rigtige forældre, eller tre, hvis deres ene forælder er eneadoptant, forklarer Anne Jensen. Og for manges vedkommende også til, at de har rødder i et andet land.

„Spørgsmål som hvilken gruppe de hører sammen med, hvem de er anderledes end og hvem de ligner, stikker dybere for adop-

FAKTA

Psykolog Anne Jensen

Uddannet psykolog fra Århus Universitet 1991, efterfølgende uddannet på familieområdet og i psykiatrien, og har sideløbende haft privatpraksis siden 2001, siden 2009 udelukkende privatpraksis. Specialist i psykoterapi og psykotraumatologi. Har arbejdet med adoptionsområdet siden 2001 og er selv mor til to adopterede børn. Desuden er Anne Jensen PAS-konsulent – (post adoption service).

Kontakt: www.psykolog-aarhus.com

terede, fordi det også handler om hudfarve, højde, om man primært er dansk eller har sin etniske baggrund. Hvilken rolle, de får i gruppen, er afhængig af deres tidligere erfaringer. Den, de nu bliver som teenager, hænger sammen med deres liv indtil nu, og det de tidligere har lært, som det jo i øvrigt gælder for alle“.

Historiens betydning og at rumme de store følelser

Hun understreger, hvor vigtigt det er, at adopterede børn får deres fulde historie og har været inde i alle sansningerne og følelserne omkring den. Det er ikke nok, at de har hørt: „Din mor gav dig væk, så kom du på børnehjem, og derefter kom du til os, og vi har altid været så glade for dig“. Der skal mere til.

For eksempel: „Da din mor gik fra dig, blev du sikkert både ked af det og vred og bange, og måske følte du dig forkert eller troede, at det var din skyld. I alle fald blev du bange, da der kom nogen nye mennesker, der så anderledes ud og tog dig med“.

På den måde får man snakket om de følelser og sansninger, som barnet i mange tilfælde blev ladet alene med, da det blev afgivet fra biologisk mor. Og barnet lærer at rumme smertelige oplevelser i kontakt med mennesker, der holder af det. Det skal man ideelt set helst have fået lært op gennem barndommen, men hvis man ikke har det, er det med at få det gjort nu.

Teenageren skal også afklare, hvem han eller hun føler sig elsket af, accepteret af, forkastet af osv. I denne alder er de aktuelle spørgsmål: Hvad skal jeg yde for at være i gruppen, hvor meget af mig kan jeg have med, uden at jeg bliver forkastet af de andre?

Den afklaring gælder også for teenagere, der ikke er adopteret. Men problemstillingerne er mere aktive hos adopterede børn, fordi de har en kropslig oplevelse af, at man kan blive forladt og forkastet og derfor ofte kan have mere på spil end børn, der er opvokset i en tryk og kærlig familie op gennem hele barndommen.

„Ofte er intensiteten af, hvor voldsomt problemerne opleves, væsensforskellig fra ikke-adopterede børn. Alle adopterede børn har en sanselig viden fra deres krop, om at man kan blive forladt og forkastet. Fordi de har prøvet det. Det er en erfaring, de har, uanset, hvornår de er blevet afgivet. De har alle sammen mistet. Tabet ligger i kroppen på dem, og derfor betyder det rigtig meget, hvad man har gjort for at bearbejde det tab op til teenageårene i forhold

til, hvordan de reagerer som teenagere,“ siger Anne Jensen.

Hun forklarer, at børnene har oplevet på deres krop ikke at få det, de havde brug for og ikke blive respekteret på deres grænser. De har skiftet sprog, land og tilknytning i de tidlige faser, og derfor vil der ofte være en ekstra sårbarhed. Men hvis barnet er i stand til at mærke sig selv, kender de store følelser indeni, kan forholde sig til raseri, ulykkelighed, forladthed, sorg og skam, kan barnet sagtens blive en meget selvudfoldende teenager, der hviler i sig selv.

De kan rumme mere kreativitet, styrke, interesse og omsorg for andre, end så mange andre teenagere, der ikke har været det igennem. Og de fleste adopterede har en god retfærdighedssans, blandt andet fordi de har oplevet noget uretfærdigt på egen krop, og en god sans for at mærke andre menneskers smerte og hjælpe andre i nød, da de selv tidligt har stiftet bekendtskab med smerte og savn.

Hos de familier, der op gennem barndommen har talt om barnets historie, dets anderledeshed, dets rødder med fire forældre og har rummet de stærke følelser i barnet, som det har haft i forbindelse med at miste sin første mor, vil der, når teenagealderen kommer, være bygget et sundt fundament. I så fald behøver forældrene sjældent have angst for, om de får skubbet barnet ud på for dybt vand. Omvendt: Har man ikke i løbet af barndommen fået gennemtygget reaktionerne på det store tilknytningsmæssige svigt og skift, da barnet blev afgivet fra biologisk mor, vil man kunne forvente reaktioner af forskellig art i teenagealderen, hvor barnet forsøger at finde sig selv.

Typiske reaktioner for adopterede

En meget stille pige, der udadtil fungerer fint, klarer sig godt med kammeraterne, ikke flipper ud på nogen måde og kommer hjem til tiden, kan stadig godt nok have problemer, der hænger sammen med adoptionen, som hun skal have bearbejdet. Hun kan samarbejde for meget og være for pæn, fordi hun er bange for at blive afvist. Det kan være svært at mærke for forældrene, at deres pæne pige ikke blot er pæn, men undertrykker sig selv.

„Måske samarbejder hun over alle evner, har en livsstrategi om, at hvis bare jeg opfører mig pænt, så kan det være, at jeg får lov til at være her. Det vil være godt at få fat i, for så er der en chance for, at hun også får lov til at manifestere sig lidt mere, bliver lidt vred, får sagt sin mening, kan fortælle de andre, hvordan hun gerne vil have, de

Hvor findes hjælpen?

Hvis man som forældre ønsker at sparre med andre om temaet, findes der flere muligheder. Ud over foredrag om emnet findes der også grupper for teenageforældre under Adoption og Samfund, og ellers har man mulighed for at kontakte en ekspert på området. For eksempel har 16 PAS-konsulenter (Post Adoption Service) i årene 2007 – 2010 været ansat i et projekt under Familiestyrelsen. De og andre har med tiden opsamlet så meget adoptions-specifik viden, at de vil kunne hjælpe med en afklaring af, hvad der henhører til normal teenageudvikling, hvad der handler om adoption, og hvad der eventuelt handler om en begyndende skæv udvikling, der kræver behandling.

opfører sig osv. Så bliver det nemmere for hende at klare sig senere hen i livet,“ siger Anne Jensen.

„Det er så åbenlyst, når der er for meget af noget, for mange og for voldsomme reaktioner, men hvis der er for lidt liv, eller det er for pænt, er det sværere at gennemskue. Hvis man som forælder er bekymret, i tvivl på nogen måde eller er konstant urolig i kroppen, så få drøftet det med nogen,“ opfordrer psykologen.

Nogle få afklarende samtaler hos en adoptionskyndig kan være givet godt ud.

Adfærd og overlevelse

Hvis teenageren i forhold til andre unge bliver mere vild, grænseoverskridende, udviser dødsforagt, begynder at rende ude om natten, har en mere omskiftelig seksualitet og tidligere seksuel debut, hvis de flirter med alkohol, kriminalitet og stoffer, farlige sportsgrene – i det hele taget begynder at leve livet mere farligt, kan det være et udtryk for en overlevelsesstrategi, der handler om vrede og ligegyldighed.

Den tætte og nærende følelsesmæssige kontakt kan teenageren i så fald opleve som noget skræmmende, og han eller hun tør ikke mærke sit inderste selv, men har brug for hele tiden at være i bevægelse og konfrontation. Hvis de begynder at falde til ro, ryger de ind i noget sårbart, der kan dreje sig om forladthed, savn, tab, skam, ikke at føle sig god nok og meget andet, der hverken er bearbejdet, faldet på plads eller forløst.

Det uforløste kan være den tidligere afgivelse fra den biologiske mor, årsagen til

adoptionen, tiden på børnehjemmet, plejefamilie, skift af sprog, land, kultur osv., alt sammen forbundet med svære følelser.

„Hvis det ikke er blevet bearbejdet, kan de stadig være vagtsomme i deres autonome nervesystem på grund af den alarmtilstand, de blev sat i som små, og som endnu er uforløst. Det kan være nødvendigt for de unge at gå helt ud over grænsen for at kunne mærke sig selv. Det er et forsvar

mod at ryge ind der, hvor de mærker sorg, savn og forladthed. Derfor er overdreven vild adfærd et advarselssignal“, fortæller Anne Jensen.

Også selvskadende adfærd, som cutting, spiseforstyrrelser og anden selvdestruktiv adfærd falder ind under ovennævnte kategori og kan være reaktioner på uforløste adoptionstemaer. (Se boksen: Derfor er kroppen i alarmberedskab)

Derfor er kroppen i alarmberedskab

Den del af hjernen, der kommer i alarmberedskab, når man bliver forladt, er heldigvis ligeglad med tid, fortæller psykolog Anne Jensen. Den har bare brug for at blive mødt. Når kroppen blusser op i raseri, i angst, i forladthed, bliver det kroppens sanser, der tager en. Fornemmelsen af sammenhæng, sprog og tid forsvinder, når man fyldes af voldsom affekt.

Når man bliver afgivet fra sine biologiske forældre relativt tidligt, i hvert fald inden treårsalderen, oplever kroppen meget store følelsesmæssige sansninger (affekter), som skal på plads efterfølgende.

Det er vigtigt i adoptivfamilien at få snakket om det mange gange, så kroppen lærer at slappe af med det, der er sket. Kroppen husker alarmtilstanden og kan let falde tilbage i den, indtil den bliver forløst.

Når kroppen let går i alarmberedskab, kan det være med til, at man overreagerer.

Teenageren kan for eksempel blive frygtelig krænket over, at moderen beder ham om at tømme opvaskemaskinen, fordi han føler det som en krænkelse af den personlige frihed. I stedet for bare at sige: „Det har jeg ikke lyst til lige nu, mor“, kan der komme en strøm af en gammel uretfærdighedsfølelse, måske som raseri. Det er ikke en uretfærdighed, der hører dagens situation med opvaskemaskinen til, men en reaktion, der kommer fra det tidligt krænkede barn, der aldrig har fået sin afgivelse fra biologisk mor på plads følelsesmæssigt. Derfor kan store følelser pludselig komme væltende op. Ofte i kravsituationer, hvor teenageren ikke får sin vilje og føler sig „uretfærdigt behandlet“.

Anne Jensen pointerer, at det er vigtigt op igennem barndommen at få sat ord på: „Jeg kan godt se, at du føler dig uretfærdigt behandlet nu. Det er okay – og jeg ved også, at du engang oplevede uretfærdighed, det er også okay – og at der er sket svære ting, – men lige nu, hvor jeg siger, at du skal tømme opvaskemaskinen, er det for meget med en

vrede, der ligger til et tital på en skala fra nul til ti.“

At lære at få justeret sig ind, så der ikke bare er tænd og sluk, men at der er en regulator på, hvor meget kraft, der skal til, er noget, man lærer i samspil med ens mor. Sædvanligvis inden man kommer i børnehave. Når hunden kommer tæt på og gør, og barnet bliver forskrækket, og moderen så siger „rolig nu, det er helt i orden, Fido er ikke farlig“, så lærer barnet, at det er okay.

Det foregår blandt andet via en neurologisk spejling: Den måde, moderens hjerne fungerer på i den situation, smitter af på barnet, og barnets hjerne lægger sig så at sige i de samme folder. Barnets hjernestruktur imiterer moderens hjernestruktur. Det betyder, at hvis man har en fredfyldt opvækst og gode forældre, kommer dette system automatisk på plads omkring treårsalderen, så man godt ved, at man ikke må banke den anden sønder og sammen. Til gengæld: Har man ikke lært at regulere sine affekter fra start, tager det meget lang tid at lære siden hen.

Anne Jensen indskyder, at der også er mange ikke-adopterede børn, der har problemer med spejlingen.

Når man bliver afgivet ved fødslen, går kroppen i alarmberedskab, dernæst kommer man måske på børnehjem, hvor der ikke er nogen, der snakker med en om det, der er sket, eller forholder sig til, hvordan man har det indeni. Næste stop er så måske Danmark, når man er 14 måneder gammel, og her skal man til at lære noget helt nyt. Allerede på dette tidspunkt har barnet dannet en overlevelsesstrategi, der går ud på at beskytte sig mod at være i store ubehagelige følelsessansninger. Når denne overlevelsesstrategi først er dannet, tager den år at fleksibilisere.

Hvis som teenager smækker med dørene, og kaster sig ud i farlige gøremål, kan en del af det være, at affektregulerings-systemet ikke er på plads, og det autonome nervesystem ikke er i balance.

Raseri og overdreven seksualitet

Ligesom der kan være udsving på adfærd, kan der også i teenagetiden være udsving i følelseslivet. Alarmsignaler kan være depression eller indadvendthed, at den unge burer sig inden på værelset og er umulig at komme i kontakt med. Måske siger de: „Du er ikke min rigtige mor, jeg slår mig selv ihjel, jeg går ud på gaden og bliver kørt over af en bil“.

„Nogle af disse børn med voldsomme historier, som ikke er bearbejdet, kan få en følelse af ligegyldighed eller af ikke at være noget værd. Det kan komme, hvis barnet ikke får sat i sammenhæng, at det egentlig ikke handlede om „mig“, men at ethvert barn, der havde ligget i den livmoder, ville være blevet udsat for at blive givet væk. Fordi min mor ikke kunne magte situationen, da jeg blev født“, forklarer Anne Jensen. Denne erkendelse forløser skam og en følelse af at være forkert.

Hvis ikke det er på plads, kan der komme ret voldsomme selvfornedrelser – for eksempel at gå med ukendte fyre hjem med risiko for at blive voldtaget, at være seksuelt naiv og lade sig misbruge eller for både drenge og pigers vedkommende en manglende glæde ved livet og en manglende tro på eget værd: „Jeg kan også bare slå mig selv ihjel“.

„Der er grundlæggende to forskellige reaktionsmåder på at føle sig forladt: Den ene er, at så er jeg nok ikke noget værd og så er mine handlinger og følelser ligegyldige. Den anden er krænkelse, fordi det ikke er rimeligt, at det her sker for mig. Det er sådan set sundt nok, men ikke hvis raseriet bliver ved med at være for stort i forhold til nutiden og står i vejen for evnen til at opbygge tæt kontakt og venskaber“, siger Anne Jensen.

En del af de adopterede piger, som op igennem barndommen ikke har fået sat på plads, hvordan de passer på sig selv og får sat deres grænser, bliver seksuelt aktive allerede omkring 6. klasse, er Anne Jensens erfaring. Og en del af dem er meget lidt bevidste om, hvordan de skal passe på sig selv.

„En overdreven seksuel adfærd, hvor man er sammen med mange fyre, handler nogle gange om en indre følelse af ikke at være noget værd. Derfor har de brug for at få bekræftelsen ved, at andre synes, de er seksuelt attraktive. Det kan være, at de ikke har forliget sig med de rødder, de har i deres udseende. „Jeg er ikke særlig stor, jeg er mørk og har brune øjne. Jeg har en indre uro og føler mig forkert“. Har man det

sådan, bliver det let at give sig hen til en fyr, der synes, man ser godt ud“.

På et dybere lag kan det handle om ikke at turde binde sig til nogen, fordi der ingen tillid er til andre, alt går jo i stykker, så derfor kan jeg lige så godt bruge og smide væk. Jeg tør ikke følelsesmæssig kontakt, jeg tør ikke være tæt på.

„For drenge kan det se nogenlunde lige-sådan ud – det er dog sjældent, at det kommer til udtryk i seksualiteten, det er snarere stoffer, småkriminalitet, overdreven styrke-træning og lignende, fester og hurtige motorcykler, der trækker“, siger psykologen.

„Til gengæld er det ikke ualmindeligt, at de adopterede teenagedrenge meget tidligt ønsker at finde den eneste ene og stifte familie. De binder sig hårdt og inderligt til den udkårne og har det meget svært, hvis hun dropper dem, Også her er det en fordel at have bearbejdet tabet af den biologiske mor godt, så han bedre kan rumme, at den udkårne ikke vil være sammen med ham 24-7“.

At finde udspringet

Hvis forældre er i tvivl om deres teenager er inde i en sund udvikling eller bliver urolige, fordi de ikke forstår teenagerens adfærd eller følelsesliv, bør de i første omgang forsøge at finde ud af, hvad det er, der er ude af balance.

„Tag til en start en snak med din teenager om det på en måde, så der både er alvor og omsorg i det. Så de kan mærke, at du er der, og du mener noget med det, du siger. „Vi tror sådan og sådan ...“, „vi kan se ...“, „vi har tænkt sådan og sådan ...“ og „hvad tænker du om det?““ siger Anne Jensen.

Det er væsentligt at prøve at finde udspringet til forstyrrelsen eller ubalancen. Hvor det kommer fra, og hvad det handler om.

Når en teenager smækker med dørene, kan det have rigtig mange årsager og afhængig af, hvad det handler om, skal man gøre noget forskelligt. Nogle gange kan man gøre det selv ved at snakke om det i familien og måske ved at snakke med andre familier. Andre gange kræver det professionel hjælp.

Anne Jensen pointerer igen, at langt de fleste adopterede klarer sig godt, også gennem teenageårene. Og at en del af dem i kraft af, at de op gennem barndommen har haft fokus på at rumme store følelser og forstå sig selv, og på deres dobbelte tilhørsforhold, har udviklet sig til rummelige, kreative mennesker med god sans for, at forskellighed er en force, og at smerte kan

rummes og mødes. Det gør en del af dem bedre rustede til at møde livet end unge, der ikke har forholdt sig så grundigt til livets store spørgsmål. ■

De store personlighedsting er i spil i teenageårene

Almindelige teenageproblemer handler blandt andet om at finde sin identitet. De unge udforsker spørgsmål som: Hvem er jeg? Hvad vil jeg? Hvor er jeg på vej hen? Hvad synes jeg? Hvad kan jeg lide? Derudover skal de finde ud af deres gruppe-tilhørsforhold. Hvem hører jeg til sammen med? Hvilken gruppe hører jeg til i? Hvor hører jeg i alle fald ikke til?

Psykolog Anne Jensen forklarer: „De gør sig lig med andre eller forskellig fra andre. De har brug for at høre sammen med jævnaldrende og begynder lige så stille at løsrive sig fra forældrene, ikke for at løsrive sig helt fra familien, men for at komme til at stå på egne ben, ved at være sammen med jævnaldrende og prøve deres meninger af sammen med dem, i stedet for at de som hidtil primært har haft deres bagland hjemme i familien“.

Teenagerne skal også afklare deres rolle og funktion i gruppen, finde ud af, om det er rollen som leder, eller som den, der er sjov, der passer til dem.

En anden vigtig del af overgangsperioden fra barn til voksen er den spirende seksualitet. De skal kunne rumme de store sanselige følelser af lykke og forelskelse, og åbne op for en af det andet eller det samme køn. De bliver mere og mere opmærksomme på sig selv. Og der kommer en ny selvbevidsthed, hvor de begynder at se på sig selv udefra.

FOTO ILLUSTRERER IKKE ARTIKEL

Hasse er født i Korea og lige fyldt 15 år.

FOTO ILLUSTRERER IKKE ARTIKEL

Amare bor i Rødekre og er 7 år. Her er han fin dame til fastelavn i SFO'en 2011. Amare er født i Etiopien og kom til DK i 2008.

FOTO ILLUSTRERER IKKE ARTIKEL

Ida, der i oktober 2010 var 2 år og 3 mdr. Ida er født i Etiopien.

TEENAGERE!

Tegningen er lavet af Workaterahu, 10 år.

Seks dejlige essays om livet som adopteret teenager fik vi! Tusind tak for dem alle sammen.

Fire essays har vi fået lov til at trykke i bladet, sådan at mange kan få glæde af dem.

Ét essay har vi valgt ud blandt de seks (og det har ikke været nemt).

TILLYKKE til Christian Hjortshøj, som har vundet en mp3-afspiller for sin tekst Identitet – et essay om adoption.

God fornøjelse med læsningen...

Identitet – et essay om adoption

Af Christian Hjortshøj, 16 år,
adopteret fra Sydkorea

„Er du adopteret?“ var der engang én, der spurgte mig. Ikke nedladende, ikke fordømmende, men blot nysgerrigt og af – måske høflig – interesse. „Er dine forældre så danske eller koreanske?“ var der så én, der fortsatte, hvorefter der blev grinset lidt. „Danske,“ svarede jeg og smilede dengang, dejligt uvidende om, hvor meget race egentlig betyder i dagens Danmark – og verdens samfund generelt. Ikke, at det nogensinde generer mig. For at være helt ærlig, så tænker jeg slet ikke over det, selvom jeg ofte ser mit snit til at være lidt provokerende og begynde at fable om rismarker og risvin, hvilket som regel får folk til at studse lidt og trække på smilebåndet, når det går op for dem, at jeg er ironisk.

Jeg er koreaner, men mindst lige så meget dansker. Godt nok taler jeg slet ikke koreansk, og har kun været i landet en brøkdel af mit liv, men jeg har stadig en vis koreansk

nationalfølelse. Fx OL-finale i håndbold mellem Danmark og Sydkorea – da holdt jeg lidt med Sydkorea, men det var svært. At finalen blev afgjort på straffekast gjorde det ikke bedre, men jeg er heldig. Heldig ikke at blive konfronteret med anden tvivl om tilhørsforhold end en kvindehåndboldkamp.

Men det er ikke kun etniske danskere, jeg får spørgsmål af. Da jeg startede på gymnasiet, dukkede en vietnamesisk tutor op med et kæmpe smil, alt imens han udbød: „Yes! Der er en asian!“. Jeg husker stadig, hvordan alles ansigter drejede rundt og stirrede på mig – nysgerrigt og vurderende. Altid og evigt vurderet ud fra udseendet, overfladisk. Som om de forventer, at jeg hiver en bunke hjemmelavede reklamer for en kinesisk familieejet take-away-restaurant frem. Det er både morsomt og en ret deprimerende tanke: At jeg resten af mit liv vil blive vurderet på, at jeg har skæve øjne og sort hår. (Egentlig er mine øjne ikke skæve, men lige; at de fleste asiater har skæve øjne er en stor, fed kliché: Sammenligner man, vil man opdage, at „jeres“ øjne er skævere end „vores“. Øv-bøv, det var vel nok ærgerligt.)

Men egentlig er det ikke noget reelt problem. Vores typer – udlændingene – vandrer rundt alle vegne i Danmark nu, så vi har også

nemmere ved at falde ind og blive accepteret. Accept. Danmarks unge i dag er så fokuserede på at være som alle andre, og det kan jeg jo af gode grunde ikke bare lige være. Så jeg – og de fleste andre udenlandsk udseende unge – vil søge accept af, hvem vi er.

Hvorfor?

Jeg tror, det er selvaccept. Hvis man ikke føler sig mærkelig og anderledes, men er glad for det og kan acceptere sig selv, så har man det langt bedre. Som adoptivbarn har jeg selv mærket, hvordan man kan skræmmes lidt af det faktum, at ens liv kunne have været helt anderledes, hvis man var født blot få dage efter. Tanken er surrealistisk, og for mit vedkommende, kunne alt være blevet noget andet. Jeg er født for tidligt, og det kunne have været afgørende.

Jeg er heldig at være her.

Adoption er en mærkelig størrelse. Hvis du sidder derude som adoptivbarn, så ved du, hvad jeg mener. Man skænker det normalt ikke en tanke, men det er nu en mærkelig ting. Personligt har jeg aldrig mødt mine biologiske forældre og har i øjeblikket ingen intentioner om dette, men en del adoptivbørn higer efter at få svar på, hvem de er, og hvorfor de blev adopteret bort.

Det handler ikke om at være kritisk over for det, man er. Det handler om den evige søgen om, hvem man er. Identitet. Ønsket om identitet, at man tør være over for sig selv og andre. Ønsket om at være – og ikke mindst blive en person, andre har respekt for. Frygten for at vokse op. Frygten for at blive til et nul. Også adoptivbørn har ambitioner. En overgang havde jeg lidt idéen om, at jeg skulle vise alle, at jeg kunne klare mig og gøre det, jeg ville i livet. Udføre mine drømme.

Vi har alle nogle store drømme. De er lidt som de ekstremt klare stjerner, der kan præge vinternattens himmel. De er tydelige for enhver, afspejles gennem hvad vi laver og gør, og så kan de til tider være så blændende og smukke, at de synes uopnåelige. Og så frygter man at vokse op, specielt i et samfund, hvor man ikke bare kan træde et skridt tilbage i mængden og ligne alle andre.

„Hey. Er din kæreste også asiatisk?“ Uh, vinderspørgsmålet. Hvorfor er det, at asiater ikke kan have kærester, der er danske. Jeg har ikke tal på de gange, jeg er blevet stillet dette spørgsmål, og mit svar må være, at nej, det er hun ikke. På samme måde er der enkelte, der har studset over mit udenlandske udseende, når de ser vores profiler linket sammen på Facebook. For vores eget vedkommende tænker vi aldrig rigtig over det. Få gange er det sket, men det har været i spøg. Jeg holder på, at jeg har fordelene over dem alle: Jeg behøver ikke tage sol for at være brun året rundt. Ulempen er så bare, at hvis jeg skal printe et billede ud i sort-hvid af mig selv, så vil det koste flere penge i blæk, end havde jeg været helt lys. Men det kompenseres vel af de penge, det koster at tage sol. Er der så egentlig en stor fordel, når de går så lige op? Der er ingen store, reelle forskelle – det drejer sig om mindre ting, der kan minde om to drenge skænderi med „min far er sejere end din far“, men her som „min hud er brunere end din hud“. Småting.

Race burde egentlig ikke betyde så meget, men der er en masse fordomme i verden. Dog er jeg stolt af at være den, jeg er. Glad for at have et så afslappet forhold til mit udenlandske udseende, at jeg føler mig helt hjemme i Danmark alligevel. Selvglad, vil nogle måske sige med større eller mindre glimt i øjet. Vores skidt, de er ikke mig. Lad mig være lidt selvglad en gang imellem og sige: „Mit navn er Christian. Jeg er som en Bounty: Brun udenpå, hvid indeni og fandens sød.“

Men som adoptivbarn skal du turde være dig selv. Der er nogle klare fordele ved at være „multinational“ – koreansk (eller en-

hver anden nationalitet) af udseende, men dansk i alle andre henseender – på den måde, som jeg er. Den, jeg er. Min identitet. Jeg stikker tilpas ud til at blive husket – og folk kan udtale mit navn. ■

Adopteret

Af Kathrine Bhuvaneshwari Hornbæk Knoth, 13 år, adopteret fra Indien

Mit Navn er Kathrine J, og jeg er 13 år gammel. Jeg kommer fra Indien i den sydlige del, og byen hedder Tiruchichirappali. Nu bor jeg i en by, der hedder Skive, med mine forældre og storebror Niklas på 16 år.

Jeg går selvfølgelig også i skole. Den er ikke ligefrem en af de største, men skolen er god alligevel.

Jeg går så i 6. klasse, men skulle rigtigt gå i 7., da jeg kom i skole et år senere. Jeg er enormt glad for at gå i skole, men er desværre ikke så glad for den klasse, jeg går i. Der er alt for megen tumult, og folk kalder hinanden grimme ting og sparker og slår hinanden, og det er bare ikke særlig dejligt, for det påvirker enormt meget undervisningen.

I min klasse er vi 12 drenge og 7 piger. Det kan godt give problemer engang imellem.

Andet om mig

Jeg går til dans i min fritid, og det betyder rigtig, rigtig meget for mig. Jeg har nu gået til dans i 5 år og er på mit sjette år, og jeg synes selv, jeg er ret god. Jeg går til noget der hedder jazz-dans, og det er bare sjovt og spændende, fordi jeg møder en masse andre. Og så at jeg har nogen at dele min interesse med. Det er bare dejligt. Min veninde Line går også til dans. Vi går i klasse sammen og har også gået i børnehaven sammen, men da kendte vi overhovedet ikke til hinanden. Hun har gået til dans ligeså lang tid som jeg, så det er dejligt at have en veninde at dele interessen med.

Jeg er rigtig, rigtig god til at skrive – især skriftlige opgaver som stile og lignende. Og det er en fordel for mig, da jeg også skriver hurtigt og kan skrive uden at kigge på tasterne. Det hænder jeg skriver forkert engang imellem. :-)

Jeg er også rigtig god til at lave, og jeg kan også godt lide at læse. Jeg læser rigtig meget. Og det er mest sådan nogle kærlighedsbøger og sådan. Men det gør man jo nok, når man har den alder, som jeg har nu.

Mine venner/veninder beskriver mig som en åben og meget glad pige, der siger, hvad

jeg føler og er god til at opmuntre folk og få folk til at grine eller bare se lidt mere positivt på tingene. Jeg er god til at få folk til at føle sig velkomne og værdsatte, når de er i mine omgivelser. Altså, jeg gør alt for, at folk ikke skal føle sig uden for fællesskabet eller være kedede af det. Jeg er vel det, mine venner kalder for en fighter: har jeg sat mig et mål, så gør jeg alt, hvad jeg kan, for at opnå det, selv om der kan komme nogle små afbrydelser på vejen. Men jeg ved hvad jeg vil.

Om at være adopteret

Jeg kom til Danmark, da jeg var ca. to og et halvt år gammel, og der var rigtig lang ventetid. Jeg var meget lille af min alder, har jeg fået at vide. Det var et nonneklosterbørnehjem, jeg kom fra, hvor der kun var nonner, og derfor var jeg bange for min far i starten, da jeg var kommet her til Danmark. På børnehjemmet var der jo kun kvinder.

Jeg er nu vokset op her og er nu 13 år. Jeg er meget glad for at være adopteret. Som lille tænkte jeg nok ikke rigtig over det, som jeg gør i dag, men altså – det har skabt problemer for mig. Ikke selve det med at jeg er adopteret, men mere med, at jeg ikke ser ud som andre gør – altså har en anden hudfarve. Det er jeg blevet mobbet med i tre år nu. Så det har været rigtig hårdt, og jeg er blevet enormt ked af det, for det er ikke det samme som at kalde nogen idiot, møgunge, grimme, tykke eller klamme. Det, jeg nok mest er blevet kaldt for, er neger, sorte, skrid hjem til dit hjemland. Det bliver ligesom taget og opfattet på en anden måde, end de andre ord, jeg skrev. Det bliver ofte opfattet som racistisk. Jeg har det godt i dag, men der kan godt komme engang imellem, hvor jeg får de bemærkninger, men det ikke nær så slemt, som det var i 4.-5. klasse. Min storebror er også adopteret. Han kommer fra Bulgarien fra byen Burgas. Altså – vi tænker ikke over, at vi er adopteret som sådan. Selvfølgelig er der nogle trælse ting ved det som det med hudfarven, men min bror bliver ikke mobbet med hudfarven – underligt nok, men det jo godt for ham.

Familien

Vores familie er rigtig dejlig, og jeg sætter pris på alt det, de gør for os. Og vores forældre; man kunne ikke have nogen bedre. Man lærer at sætte pris på det, man har, når man er adopteret. Det er selvfølgelig ikke alle, der ser sådan på det, men det gør jeg. For jeg kommer til at tænke på, hvad nu hvis jeg slet ikke var kommet til Danmark, hvad var der så blevet af mig, og hvad nu, hvis jeg stadigvæk var i Indien, så havde jeg det slet

Niklas på sin konfirmation. Niklas er 16 år og født i Bulgarien. Lillesøster hedder Kathrine og er født i Indien. Kathrine har i øvrigt skrevet et af de fire essays i dette nummer.

Mette Jung Dige. Mette er 18 år og født i Sydkorea.

Lukas 14 år. Født i Indien. Lukas trives som en fisk i vandet på sin nye overbygningsskole.

ikke så godt, som jeg går og har det i dag. Jeg kommer virkelig til at tænke på dem i Afrika, Indonesien, Indien, Bulgarien, de børn som er på børnehjem og endnu ikke har fået et rigtigt hjem, eller dem der måske har en dødelig sygdom og bare venter på, at de skal dø, eller de gadebørn, der har mistet deres forældre og nu bor på gaden, eller de børn, der må arbejde for at hjælpe med at forsørge familien. Så jeg er bare superglad for det liv, jeg nu lever i dag. Og den familie jeg har. Og alle dem omkring mig, der elsker mig. ■

En ægte „koreanser“

Af Henriette Grundtmann, 14 år, adopteret fra Sydkorea

*„Black man, white man ...
How about human?“
Er jeg dansker, eller er jeg koreaner?
Hvem er jeg overhovedet?*

Forskelle er det, der i virkeligheden definerer os som individuelle. Min forskel er mit udseende. For den 24/08 1996 blev jeg adopteret fra Sydkorea til Danmark ...

Nogle mennesker spørger mig nogen gange: Er du ikke sur over, hun „gav“ dig væk? Men jeg er ikke sur, jeg er taknemmelig. Hun gav mig et liv, og hun ofrede sig for min skyld. Jeg vil aldrig kunne beskrive den taknemlighed og respekt, jeg har overfor min biologiske mor. Modsat har jeg ingen taknemlighed eller respekt tilovers for min biologiske far. At forlade en gravid teenager er ikke noget, der er optimalt for mig. Det gør mig vred at tænke på, hvordan han efterlod hende uden noget andet end et barn og den uddannelse, hun var i gang med. Så satte hun mit behov højere end sit eget. Og det er en ofring større end noget andet, synes jeg. Mange vil modsige mig, men det er fordi de ikke selv er i situationen. De er aldrig blevet „givet“ væk, så det er svært at relatere til mine følelser. Og jeg bebrejder dem intet.

Følelser. Det er underligt at tænke på den følelse, jeg har givet, den smerte jeg har forvoldt andre.

Og så er der mine følelser. Der har været mange konflikter som følge af min adoption. Smerte, fordi jeg er blevet mobbet meget, fordi jeg var så „nemt“ et offer. Og skuffelsen, hvis nogen hentyder til min „danskhed“.

Jeg er uden tvivl helt vildt stolt over den del af mig, der altid vil være koreansk. Og når

jeg siger det, mener jeg ikke mit udseende. Men en del inde i mig er forbundet med den familie, jeg har i Korea. Samtidig føler jeg mig også som en dansker. Jeg føler, at jeg er lige så dansk som mine venner. Nej, jeg er ikke født i Danmark, men bortset fra det er mit udseende det eneste, der adskiller mig fra dem. Engang kunne jeg godt blive pinlig over, at jeg ikke lignede alle andre. Men det er ændret. Jeg er ikke længere pinlig over at være adopteret og derfor se anderledes ud, for jeg ved, at adoption ikke er en skam!

Det får mig til at tænke på: hvem er jeg? Jeg ved da, hvad jeg hedder, hvor jeg bor osv. Men hvem er jeg egentlig? Og hvorfor er jeg her? Hvad er grunden til, at min adoption fandt sted? Var det for at hjælpe en ung pige, eller er det noget større end det? Det hele giver mening, og hver gang jeg tænker på min adoption, bliver jeg mere og mere bekræftet i min teori om livet.

Jeg tror nemlig, at alt sker af en grund. Hvis ikke min biologiske far forlod min biologiske mor, da hun var teenager, ville jeg aldrig have været her i dag.

Teenager, den alder jeg er i nu. Jeg tænker tit på: hvad nu hvis det skete for mig? Hvad nu hvis jeg blev gravid? Jeg ville aldrig kunne bortadoptere et barn. Jeg tror ikke selv, at jeg er et stort nok menneske til at vælge adoptionen. Selvom jeg er glad for min adoption, har det også været svært. Det har været svært ikke at vide præcis, hvem der har født mig. For eksempel har jeg aldrig hørt: „Hold op hvor du ligner din mor!“ Men det gør mig ikke ked af det. For jeg ved, at selv om jeg ikke ligner hende udenpå, ligner jeg hende indeni.

Et ord siger: „Med hver handling kommer en konsekvens“, og det er jeg helt enig i. Vores handlinger og vores fejl er det, der virkelig gør os til mennesker. Hvilke valg, vi tager, gør os til dem, vi er.

Så hvem jeg er, finder jeg vel aldrig et konkret svar på, for vi udvikler os hele tiden. Men hvis nogen spørger mig om jeg er dansker eller koreaner, kan jeg svare: Dansker? Koreaner? Ha, jeg er en koreanser! ■

Adoption

Af Frederik Præstgård, 16 år, adopteret fra Indien

Det at være adopteret er noget helt specielt og unikt. Jeg har følt i alle mine år, hvor jeg har kunnet kaldt mig et adoptivbarn, at der manglede noget i mit liv. Der mangler tre

år af mit liv, som jeg aldrig får igen, og som jeg aldrig vil kunne huske. De tre år var dem, der forbandt mig med det at være inder og hittebarn – og forbandt mig til mine biologiske forældre.

Jeg er et adoptivbarn, og jeg kom fra Bombay, som er en stor by i Indien. Mit navn er Frederik Præstgaard, og jeg er snart de 17 år. Jeg har boet i Danmark siden den 27. maj 1997. Jeg har været og er glad for at være i Danmark, men før jeg kan redegøre for min tilværelse i Danmark, vil jeg gerne tage jer med tilbage til Indien, hvor det hele startede, og hvor jeg boede for 13 og et halvt år siden:

Det hele startede med, at jeg kom på børnehjemmet Asha Sadan. Min mor, som jeg ikke kender identiteten på, satte mig foran børnehjemmet, hvor jeg blev fundet. Jeg var et hittebarn, hvilket vil sige et forladt barn, hvis forældre er ukendte, og som vokser op hos andre.

I tre år boede jeg på børnehjem. Tre år jeg har glemt for længst, desværre. Men dog kan min underbevidsthed erindre de følelser, jeg havde. For eksempel har jeg altid kunnet lide at klare mig selv, og det bunder nok i, at et hvert barn måtte passe på sig selv en smule på børnehjemmet af den grund, at de voksne havde meget lidt tid til hvert individ, da vi var flere hundrede børn. Følelsen af jalousi stammer fra dengang og er i mit sind i svære tider, fordi jeg har dårligt selvværd, og det skyldes, at jeg blev forladt og følte mig uelsket – en følelse jeg aldrig glemmer! Jeg husker også følelsen af, at noget bliver taget, stjålet eller tvunget fra en. Det var noget, man ofte oplevede på grund af mangel på legetøj, og man måtte dele med de andre. Den dag i dag passer jeg rigtig godt på mine ting på grund af det, der skete dengang.

Men årene gik, og jeg blev tre år gammel, og jeg blev langt om længe adopteret. I 1997 den 27. maj blev jeg adopteret af Mette og Lars Præstgaard fra Bindslev.

Jeg blev fløjet til Billund Lufthavn ledsaget af en kvinde ved navn Dina Rosenmeier, som for tiden er ved at afprøve en karriere som skuespiller i Hollywood. Dinas mor var repræsentant for Danmark på børnehjemmet, hvor jeg er fra, og hun hjalp med dokumenterne og andre fyldestgørende og nødvendige papirer, så jeg kunne få tilladelse til at komme til Danmark. Dinas mor hedder Jessie Rosenmeier, og hun er i dag 77 år og er oprindeligt fra Aalborg.

Dina og en pige ved navn Sarah og jeg fløj til Billund, hvor mine „nye“ forældre stod

og ventede på at tage imod mig. Det var en sær fornemmelse. Jeg har fået fortalt, at jeg græd, da Dina forlod os igen og tog af sted igen, og det skyldtes, at jeg endnu engang fik følelsen af at blive forladt.

Årene stavrede af sted. Jeg blev kørt hen til mit nye hjem af mine adoptivforældre, hvor jeg hurtigt blev vant til de nye omgivelser, som var noget helt andet end varmen og lugten i Bombay. Og jeg kom i børnehaven efter at have tilbragt et halvt år hjemme hos min adoptivmor, Mette.

Efter børnehaven gik jeg på Bindslev skole, hvor jeg gik indtil 9. klasse, og den dag i dag går jeg i 10. klasse på Hjørring Private Realskole, hvor man lærer meget, hvilket jeg også gerne vil!

Men nu har jeg fortalt lidt om min rejse fra barn til næsten voksen, og nu vil jeg gerne fortælle lidt mere fyldestgørende om, hvordan det er at være adoptivbarn!

Det er en mærkelig følelse, fordi man mangler noget, synes man – eller sådan har jeg det i hvert fald. Man har identitetsproblemer, som andre almindelige danskere ikke har på samme måde, fordi de ved, hvor de stammer fra, og hvem deres forældre er. De har også en mulighed for at finde ud af, hvordan de muligvis kommer til at se ud, når de bliver voksne, fordi de kan spejle sig i deres forældres udseende og væremåde. Men det mærkelige er, at folk synes, det er fascinerende at være adopteret. Mange spørger gerne ind til, hvordan det er. De følgende spørgsmål er eksempler på oftest stille spørgsmål gennem tidens løb: „Hvem tror du, dine forældre er? Ville du gerne møde dem, hvis du kunne? Vil du gerne til Indien og finde dem?“

Mit svar til de endeløse spørgsmål har været det samme gennem alle tider: „Jeg ved ikke, hvem mine forældre er, og jeg har ingen intentioner om at finde dem.“ Grunden til, jeg ikke vil finde dem, er, at jeg er bange for at blive såret og skuffet! En risiko, der er stor, tror jeg.

Selvfølgelig har jeg gået og tænkt over de spørgsmål: *Hvem er jeg? Hvor stammer jeg fra? Hvem er mine forældre? Hvorfor blev jeg forladt?* Ubesvarlige spørgsmål som har bebyrdet mig hele mit liv, men også har gjort mig stærkere! For hvad, der sårer os, gør os kun stærkere!

Aldrig har jeg fået en eneste racistisk bemærkning – selvfølgelig har jeg nok fået påpeget, at jeg er mørk i huden, men ellers har jeg haft en omgangskreds, som har været god mod mig og respekteret mig, som den jeg er, og det er jeg meget taknemlig over!

Jeg er klar over, at en dag vil det hænde, at jeg får en sådan bemærkning.

Jeg er kristen, men det vil sige, at jeg ikke tror helt og holdent på det med Jesus og Adam og Eva – men jeg tror på, at der er noget større, end hvad vi lige tror. Hvad ville livet ikke være, hvis man ikke havde noget at tro på? Men jeg tror på selve Gud, og jeg tror, at han beskytter og hjælper dem, som gør noget godt for andre, og han straffer dem, som er onde mod andre! Men ond er noget, man bliver gjort til, og det hændes ofte i barndommen, hvor man er mest sårbar.

Der er et citat, som stammer fra Bibelen: „Vær mod andre, som du vil have, at andre skal være mod dig selv.“ Vi mennesker er egoistiske. Vi prøver at blive lykkelige og uddødelige, fordi vi frygter døden. Men man frygter kun det ukendte ved døden! En årsag til racisme, tror jeg. Nogen frygter de sorte mennesker af den simple grund, at de intet kender til dem – *derfor er de ukendte for dem!* Men personligt tror jeg, blot for at føre os tilbage til emnet om døden, at døden blot er en evig drøm, hvis man har det rette sindelag!

Som jeg førhen nævnte, har jeg haft problemer med selvværd og jalousi. Årsagen til dårligt selvværd skyldes, som førnævnt, at jeg blev forladt af min mor og sat på børnehjem. Følelsen af forladthed gjorde dette. Og grunden til min jalousi skyldes mit dårlige selvværd.

I fremtiden har jeg tænkt på at tage til Indien, men ikke for at finde mine aner. Nej, jeg vil blot ned og se, hvordan stederne ser ud, hvor jeg en gang boede.

Ellers har jeg tænkt mig at flytte til England, hvor jeg gerne vil arbejde som psykolog eller lærer. Idéen om at blive psykolog stammer oprindeligt fra Susanne Høeg, som jeg engang har gået til psykolog hos, da jeg havde en svær periode. Jeg har også altid selv kunnet lide at hjælpe andre med deres problemer og løse dem sammen med dem, hvis det har været mig muligt. Skolen har også været et godt sted, føler jeg – og jeg har også altid kunnet lide at gå i skole og hjælpe folk med lektier og sådan.

Mine tanker og følelser kredser meget om det, at jeg er adopteret, men det er ikke kun negative, men også positive tanker, jeg går rundt med i kroppen. Spørgsmål, jeg nok aldrig vil få svar på ... ■

Adoptivbørn i pubertet – erfaringer fra familierterapi

Af Niels Peter Rygård, cand. psych.

Denne artikel er skrevet på baggrund af en række terapier med meget ensartede problemstillinger: At adoptivbarnet kommer i puberteten, og familien kommer ud i en række konflikter af ganske alvorlig karakter, som kommer noget bag på de involverede. Konflikter, som ofte involverer en betydelig vrede mod adoptivforældrene, somme tider endda vold. Jeg har forsøgt at formidle nogle overvejelser om brugbare forståelser, der kan danne grundlag for valget af metode i forhold til den konkrete sag, man skal i gang med. Der overvejes tre spørgsmål:

1. Hvad er særligt ved adoptivbørns og adoptivforældres tilknytning?
2. Hvilke vanskeligheder kan det til tider give?
3. Hvordan kan man arbejde med dem?

I kortlægningen af baggrunden for terapien viser det sig som oftest, at en hel række forhold løber sammen netop i puberteten. De beskrives i artiklen, da de kan have interesse for forebyggelse af meget vanskelige pubertetsforløb, men desuden illustrerer nogle grundlæggende opgaver for den professionelle i adoptivfamilier.

Det skal lige bemærkes, at eksemplerne fra disse terapier på ingen måde repræsenterer adopteredes pubertetsforløb i almindelighed. Det kan være svært at være adopteret og i puberteten, men det giver som regel ikke anledning til større konflikter end i andre familier. Især de sent adopterede (2-7 år) har en noget højere frekvens af tilknytningsvanskeligheder

end i en dansk population, ca. 6-8 % frem for ca. 2-4 % i befolkningen som helhed (Hoksborgen).

Jo flere forskelligartede rødder, der er i opvæksten, jo sværere kan de være at sætte sammen til et billede af en fælles identitet, især for et barn.

At skabe en identitet på en sammensat baggrund – puslespillet og maleriet

Jo flere forskelligartede rødder, der er i opvæksten, jo sværere kan de være at sætte sammen til et billede af en fælles identitet, især for et barn. Og så snart det følelsesmæssige pres stiger (som det jo tit gør i puberteten), opstår der kamp om, hvad puslespillet egentlig kan tænkes at forestille: en dansker, en kineser, en multikulturel familie, en biologisk familie, en adoptivfamilie, etc. Der er heller ikke tale om en spontan begivenhed (ups – vi skal have en lille!), men et i allerhøjeste grad planlagt møde fra forældrepædagogens side.

Min søn har f.eks. Jackie Chan og Michael Jackson som helte, fordi de begge to repræsenterer et møde mellem kulturer, så her er en identitet at bygge videre på.

Adoption har således mere karakter af et til tider vanskeligt puslespil end af et spontant frembragt maleri. Derfor kræver det også en højere grad af refleksion og emotionel ommøblering at skabe den tilstand, man i andre sammenhænge kalder

et „flow“: en fleksibel forestilling om selvet og gruppen, som får sin indre stabilitet fra en konstant, ubesværet tilpasning til begivenhederne. Min søn har f.eks. Jackie Chan og Michael Jackson som helte, fordi de begge to repræsenterer et møde mellem kulturer, så her er en identitet at bygge videre på.

Hvilke vanskeligheder støder familiens medlemmer så på undervejs i den fælles lægning af puslespillet, og hvad kræver det af færdigheder at øge sandsynligheden for, at det kan lykkes?

Arbejdshypoteserne om livsprojektet

Noget af det afgørende er de sæt af forestillinger om nærhed og tilknytning, som hhv. omgivelserne, adoptivforældrene og barnet danner sig. Disse „arbejdshypoteser om puslespillet“ er jo hele tiden udsprunget af følelser fra det tidlige samspil, og når de er dannet også afgørende for, hvordan man opfatter og håndterer nærhed. Derfor bliver de også afgørende for, hvad man gør eller ikke gør i forhold til hinanden.

F.eks. var adoption tidligere forbundet med antagelser om skyld og skam, og med begreber som „bastard“, „forkastet“, „uægte“ etc.; i sig selv tilstrækkeligt til at ødelægge et helt liv – og vigtigst erstattede det den konstante åbne dialog om puslespillet med: tavshed. Adopteredes og adoptivforældres vanskeligheder relaterer sig derfor til spørgsmålet: hvem og hvad er en familie (og dermed „et familiemedlem“), og hvem og hvad er så en „adoptivfamilie“?

Hvem er vi – og hvem er jeg?

I almindelige familier kan man tale om en forestilling om „enhedsidentitet“, baseret på følelser af tilknytning og forestillinger om biologiske og andre fælles træk. Forestillingerne veksler meget fra kultur til kultur. I en somalisk kultur er man f.eks. familiedlem, hvis man bor i samme hus (hvilket selvfølgelig ved immigration får myndighederne til at anklage somaliere for at „camouflere“ ikke-slægtninge, idet de overser, at det kun er vores kultur, der overhovedet kan afgøre „genetisk slægtskab“ og har det som udgangspunkt).

Denne grundforestilling om en ubrudt enhed kan være en illusion i praksis (jvf. skilsmisseprocenter og større befolkningsundersøgelser, som er blevet afbrudt, fordi de afslørede, at en hel del af børnene ikke havde den far, de „burde“ have), men det er en meget effektiv grundforestilling, som skaber en fælles platform, der ikke kan stilles spørgsmål ved, så længe den varer. Adoptivfamilie opgave starter så at sige bagfra med et brud (barnet har mistet sine forældre), og ud af det skal der så komme en social helhed. Eller som udtrykt i den vidunderlige dialog i en gammel Marx Brothers-film:

- „Hent en spade! Der ligger en skat under nabohuset!“
- „Jamen der er ikke noget hus inde ved siden af?“
- „Nå, men så må vi jo bygge et!“

Det er formentlig ganske afgørende for en adoptivfamilie forløb om og hvordan, den

forholder sig til grundforestillingen – både den private og den offentlige – om „en familie“. Nogle adoptivfamilier lever med stor succes uden at tage stilling overhovedet – især hvis adoptivbarnet er meget lille og sundt ved adoptionen, og den bredere familie og lokalmiljøet inkluderer adoptivbarnet som en selvfølge.

Andre adoptivfamilier må tage stilling til, at begivenhederne fører til, at de gradvist ophører med at føle sig som „en almindelig familie“, og i stigende grad danner en relevant identitet som „en adoptivfamilie“.

Det er formentlig ganske afgørende for en adoptivfamilie forløb om og hvordan, den forholder sig til grundforestillingen – både den private og den offentlige - om „en familie“.

Det er svært at opretholde forestillingen om en „almindelig dansk familie – med neger“ ved familiefester... Derfor kommer netværk med andre adoptivfamilier også til at betyde meget for mange. En del adoptivfamilier finder mest mening i at omgås andre adoptivfamilier, hvor de føler sig bedre forstået og kan udveksle erfaringer.

Endelig er der familier hvor grundforestillingen „vi er en familie“ viser sig umulig at opretholde. Væsentligst fordi den gensidige tilknytning ikke går, som man havde forestillet sig. Til tider er dette indlysende fra starten, til tider kan det gå så nogenlunde indtil puberteten, hvor vanskelighederne accelererer. Det er (sometider) familier, hvor adoptivbarnet var noget ældre ved adoptionen og derfor kan have oplevet omsorgssvigt meget længe – eller mere

bevidst har oplevet en bortadoption som traumatisk. Når man overvejer de to parter udgangspunkt, kan det undre, at det så ofte lykkes, som tilfældet er. Disse udgangspunkter overvejes i det følgende.

Udgangspunktet for tilknytningsprocessen i adoptivfamilien

Hos barnet er det karakteristisk, at det:

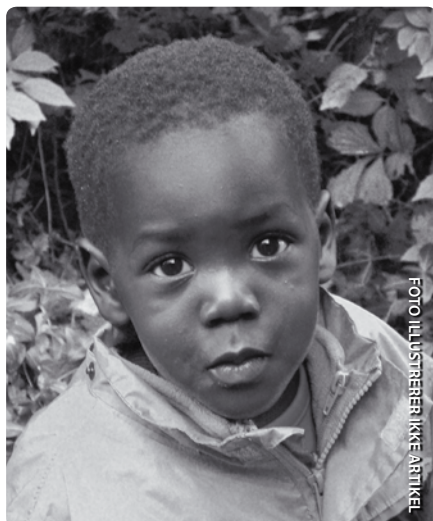
- har oplevet en grundlæggende adskillelse fra den biologiske mor og dermed det største mulige tab.
- ofte har været udsat for belastninger under graviditet/fødsel og omsorgssvigt i de første leveår.
- er en overlever. Barnet har ofte haft større kontaktevne og har været mere udadret end andre børn før adoptionen, hvorfor det har overlevet.
- har negative erfaringer med tilknytning (fører til tab).
- står mellem to kulturelle identiteter.
- starter mødet med adoptivforældrene med et tab som baggrund. Det er allerede *ab*-opereret, næsten samtidig med at det bliver *ad*-opereret (fravalgt, før det blev tilvalgt). En paradoksal situation.

Hos adoptivforældrene er det ofte karakteristisk, at de:

- har et stort ønske om at få et barn.
- har mistet (muligheden for selv at få) et barn.
- er overlever. De er blevet sammen og har overlevet tabet ved ikke at få et eget barn.
- ikke kender barnets tidligere identitet(er) og oplevelser.

Johanna 3 år nyder livet i hængekøjen. Hun er født i Colombia.

Lucas Joseph 2 år, født i Mali.

Andrea 3 år, født i Kina.

TEMA: TEENAGERE

- ønsker, at barnet skal knytte sig til dem og være deres barn.
- ønsker, at barnet skal udvikle sig „normalt“.
- er ressourcestærke og vant til at klare sig selv.

Disse to baggrunde og behov stemmer naturligtvis kun overens på ét punkt: begge parter har lidt et tab, har overlevet og forsøger at finde måder at håndtere det på. Dermed er der langt færre fælles punkter og oplevelser end i en almindelig graviditet/fødsel/opvækst.

Af denne grund kan det i en terapeutisk sammenhæng være relevant at definere en adoptivfamilie ud fra dens tilknytningsmæssige grundvilkår:

En adoptivfamilie er et fællesskab, som er særligt ved at alle medlemmer har lidt et tab eller har oplevet belastende adskillelser, som de på forskellige måder søger at forholde sig til. Disse copingstrategier kan være mere eller mindre ens. Adoptivfamilien har endvidere det særtræk, at barnet på samme tid er en gæst og et familiemedlem. Forældrenes rolle er derfor både at være gode værter (for et barn som er blevet ekskluderet fra en anden familie) og samtidig være forældre.

Et eksempel på et konstrueret forløb (med elementer fra mange cases), som fører til pubertetsvanskeligheder:

En dreng bliver adopteret som 3-årig fra et børnehjem, hvor omsorgen har været meget sparsom. Han er blevet fundet som ca. 1-årig i indkørslen til børnehjemmet. Efter adoptionen er han konsekvent afvisende over for kontakt med adoptivmoderen og knytter sig hurtigt til sin adoptivfar. Dette går adoptivmoderen meget på, men synes at aftage efter et års tid. Forløbet efterlader dog adoptivmoderen meget usikker på egne evner som forælder og barnets egentlige følelser for hende. Drengen er sprogligt understimuleret, hvilke han hurtigt synes at indhente, og han starter som 3-årig i børnehaven. Han har mange kontakter, men får kun et dybere forhold til en dreng, hvis forældre flytter efter et år. Adoptivfaderen tager sig meget af drengen og søger at dele de samme interesser, han selv havde som barn. Da drengen begynder i børnehaven, er arbejdspladsens krav store, og moderen som har et halvdagsjob, tager sig mest af ham. Efter to år adopterer familien endnu et barn, hvilket er meget svært for drengen, og der opstår

en række jalousikonflikter i de første to år. Herefter trives drengen indtil 13-års alderen, hvor han dels begynder at føle sig udelukket af sine kammerater og mister interessen for skolen, dels retter en umådelig vrede mod sine adoptivforældre. Han skifter omgangskreds og begynder at bebrejde sine adoptivforældre, at de aldrig har ønsket ham, at de skjuler, hvem hans forældre er, og at de hader

Han søger sine adoptivforældre meget, men så snart de stiller et krav, flygter han eller skifter mellem at true med vold og praktisere vold.

ham. Han søger sine adoptivforældre meget, men så snart de stiller et krav, flygter han eller skifter mellem at true med vold og praktisere vold. Uden for hjemmet er han velformuleret og meget charmerende. Han har mange urealistiske projekter af ret flygtig karakter. På et tidspunkt eskaleres konflikterne i hjemmet i en sådan grad, at han må anbringes i en ungeinstitution. På dette tidspunkt henvender forældrene sig, da de ønsker et forløb for at kunne tale bedre med den nu unge søn.

Grundopfattelser af tilknytning og copingstrategier ved adskillelse

Det første element i terapien er at støtte en kortlægning af familiemedlemmernes copingstrategier overfor tab og belastende adskillelsesoplevelser. Her er det nærliggende at anvende en af de forskningsgrene, som har fremvist meget konsistente resultater i forhold til reaktioner på adskillelse, nemlig Ainsworth og efterfølgeres kortlægning af reaktionsmønstre i adskillelsesituationer. Disse reaktionsmønstre er så etablerede i 1-års alderen, at de for 70 % vedkommende også findes hos personen i voksenalderen. Det kan derfor i høj grad forudsige forældres adfærd over for et barn, og det kommende barns tilknytningsmønster allerede før fødslen. Den følgende fremstilling er meget summarisk, for en gennemgang se Cassidy & Shaver (1998), kap. 19.

Tilknytning (attachment) mellem mor og barn i de første leveår er et emotionelt og adfærdsmæssigt system, som har til formål at sikre barnets overlevelse ved at sikre nærhed mellem barn og omsorgsgiver. Det aktiveres derfor særligt ved adskillelser ved barnets protester og angst ved adskillelse.

I tilknytningsteori skelner Ainsworth ud fra The Strange Situation Test (1978) mellem tre tilknytningsmønstre, og senere udkrystalliserede Welch (1988) et fjerde, det desorganiserede/desorienterede.

The Strange Situation Test består af et forløb, hvor moderen i to perioder på nogle minutters varighed forlader undersøgelsesrummet, og det 1-årige barns adfærd ved adskillelse og genforening observeres. De fire reaktionsmønstre er her:

Tryk/autonom

Barnet reagerer, når moderen går, men udforsker efter et stykke tid rummet, søger hende igen, når hun kommer tilbage, falder hurtigt til ro og genoptager udforskningen af rummet. Der er nærhed og glæde ved kontakt mellem mor og barn. Barnet leger meget, da det føler basal tryghed.

Undgående

Barnet „reagerer ikke“ på moderens fravær og er tilsyneladende meget optaget af genstande i rummet. Moderen viser ligeledes mere interesse for rummet end for barnet. Senere undersøgelser viser, at barnet faktisk bliver meget stresset, og at stress ved adskillelsen varer længere end hos det trygge barn. Barnet er klar over, at ydre tegn på følelser kan føre til afvisning og lærer derfor at undertrykke dem.

Ambivalent

Barnet klynger sig til moderen og kan samtidig vise vrede eller kontrollerende adfærd, allerede inden denne forlader rummet, udforsker meget lidt og slet ikke, efter at moderen er vendt tilbage efter adskillelsen. Det synes at bruge mest energi på at sikre sig en nærhed, som det er usikker på, og leger derfor meget lidt.

Desorganiseret/desorienteret

Barnet fremviser elementer fra ét af de foregående mønstre, men responderer ikke sammenhængende, når moderen vender tilbage. Det kan f.eks. stivne, kaste sig ned på gulvet, klynge sig til moderen og samtidig vende hovedet bort fra hende. Dette mønster ses at have sammenhæng med en høj frekvens af senere personlighedsforstyrrelser og psykiske lidelser.

Umiddelbart efter adoptionen er de tre sidste reaktioner ofte meget tydelige på grund af det tab, barnet netop har lidt, så man kan først bedømme et barns tilknytningsadfærd efter et par år.

Opdragerens tilknytningsmønster

Også omsorgsgiverne har et tilknytningsmønster med sig. I The Adult Attachment Interview (hvor voksne interviewes om tilknytningsfigurer i deres egen opvækst), vil

fortællemanden (og ikke *indholdet* i fortællingen) afvige fra en sammenhængende beskrivelse, alt efter den interviewedes tilknytningsmønster.

Den *trygge/selvstændige voksne* finder mening i sine tidlige oplevelser, tillægger tilknytning betydning, kan gå ned i detaljer og vende tilbage til helheden, fører bevis for sine udsagn i form af eksempler, og søger at forstå tidlige tilknytningspersoners motiver ved at reflektere over dem. En variant heraf er den „optjent trygge“ voksne, som har formålet at forarbejde sine tab i en sådan grad, at vedkommende som opdrager alligevel er tryk/selvstændig. Dvs. udviser en høj grad af gensidighed, tilgængelighed, sensitivitet, ro, når barnet er ophidset, og evne til at gå i dialog med barnet.

Den *afvisende voksne* svarer kort, tillægger ikke tilknytning eller tab nogen betydning for sig selv og idealiserer tidlige tilknytningsfigurer – hvorimod de konkrete eksempler fra opvæksten ikke fører bevis for påstandene, men er i modstrid med dem. Dvs. at den voksne overfor barnet ikke viser følelser ret tydeligt og stiller krav om, at barnet heller ikke skal vise følelser tydeligt, og at den voksne er noget mindre tilgængelig, stiller flere krav forud for omsorg og forventer en høj grad af selvstændighed. Barnet bliver mindre tilbøjelig til at søge hjælp og omsorg, og knytter sig mere til genstande end til personer for at søge tryk.

Den *over-optagede voksne* (svarende til det ambivalente barn) synes meget optaget af tidligere relationer og kan stadig forekomme at have betydelig vrede herover samtidig med en forventning om at

blive afvist. Der gives kun vage og generaliserende svar, når der spørges til eksempler. Personen er mere fokuseret på, hvad der foregår i andre end i sig selv. Den voksne er her mere svingende og uforudsigelig for barnet på grund af følelsesmæssigt pres, og er tilbøjelig til at have meget svært ved at håndtere adskillelse.

Den *uforløst/desorganiserede voksne* griber af de uforløste følelser ved opvæksten og genoplever dem under fortællingen, hvorfor beretningen bliver usammenhængende og proportionerne i svarene mistes. Personen synes at „indskrive“ sit barn i et tidligere traumatisk forløb. Barnet reagerer ved en høj grad af angst og utryk.

Tilknytningsprocessen kan således ses som et samspil mellem barnets tilknytningsstrategi og forældrenes respektive strategier.

Tilknytning i adoptivfamilien

I adoptivfamilien med det sent adopterede barn (2-7 år) er barnets tilknytningsmønster allerede dannet, og dette indgår så i et samspil med adoptivforældrenes respektive mønstre. Hermed er der ikke automatisk lighed mellem barnets og forældrenes tilknytningsadfærd og måder at håndtere adskillelse på. Hvilke effekter, det i adoptionsforløb giver, er ikke kortlagt. En parallel situation, anbringelse i familiepleje, er blevet undersøgt og viser, at i de plejefamilier, hvor plejemoderen har et hvilket som helst andet mønster end tryk/autonom, udviklede børnene i høj grad desorienteret/desorganiseret tilknytning (Dozier 2004). En anden vigtig faktor i tilknytning er forældrenes adgang til dialog og rådgivning

– hvis forældre f.eks. har en times dialog om måneden med en rådgiver i det første år efter adoptionen, vil langt flere af børnene udvikle tryk tilknytning, fordi forældrene er roligere og derfor agerer mere trygheds-skabende.

Kortlægning i terapien af familiemedlemmernes copingstrategier

I terapien introduceres arbejdsmodellen af familien som et fællesskab, der søger at håndtere og opbygge kompetence til at mestre nuværende og tidligere oplevelser af tab.

Til tider kan hvert medlem helt konkret tegne eller male centrale tilknytningsfigurer og svære oplevelser fra sin opvækst i en slags „malerværksted“. Den unge kan tegne en række „brikker“ med de forskellige bidragydere til opvæksten (de biologiske forældre, medarbejdere på børnehjemmet, adoptivmoderen, adoptivfaderen, etc.). Dette kan give anledning til en dialog om, at det selvfølgelig er svært at male et sammenhængende billede (læs: danne en sammenhængende identitet), når der har været så mange og dybt forskellige bidragydere til ens opvækst, ligesom man kan tale om, hvor brikkerne ikke passer sammen (at overleve på børnehjemmet og være „en sød dreng“ i adoptivfamilien), eller hvilke, der simpelthen mangler (viden man ikke har). Forældrene arbejder ligeledes med at fortælle om tab og reaktioner fra deres egen opvækst, så den adopterede unge kan begynde at forstå, at også forældrene har oplevet tab og søger at håndtere dem bedst muligt.

AC Børnehjælp har fået ny vicedirektør

Dennis Thaagaard, 41 år, byttede 1. marts 2011 karrieren som projektleder i Udenrigsministeriet ud med en stilling som vicedirektør i AC Børnehjælp. Her får han særligt ansvar for organisationens humanitære udviklingsprojekter. Dennis Thaagaard har tidligere været ansat i en række ledende stillinger primært i det private erhvervsliv. Indtil 1. marts var han arbejdende bestyrelsesmedlem i Verdens Børn – International Børnehjælp. Dennis er uddannet cand. merc. i kvalitetsledelse. Derudover er han sprogofficer i polsk samt MBA med

fokus på vidensledelse, innovation og CSR/bæredygtighed.

AC Børnehjælp arbejder med børnerettigheder og børns vilkår i den tredje verden – med særligt fokus på børns ret til at vokse op i en kærlig og forstående familie. Organisationen har gennem 41 år formidlet ca. 13.000 udenlandske adoptivbørn til danske forældre. Mindre kendt er det, at AC Børnehjælp har omfattende udviklingsprojekter i Etiopien, Colombia, Nepal og Bolivia, og at den er Danmarks femtestørste fadderskabsorganisation.

TEMA: TEENAGERE

Dernæst foregår kortlægningen ved dialog om familiemedlemmernes konkrete reaktioner på adskillelsessituationer i hverdagen. Formålet er, at deltagerne får en mere bevidst forestilling om både eget reaktionsmønster og den måde, det indgår med de øvrige medlemmers mønstre på.

Formålet er, at deltagerne får en mere bevidst forestilling om både eget reaktionsmønster og den måde, det indgår med de øvrige medlemmers mønstre på.

Desuden suppleres ved at jeg som terapeut observerer medlemmernes fortælleform undervejs, overvejer hvilket af de fire mønstre dette kunne afspejle og bringer det ind i samtalen som et supplement til deltagerens iagttagelser og refleksioner, hvis det er formålstjenligt eller nødvendigt. Med denne indgang kan man skabe viden og respekt om medlemmernes måde at tale sammen på, vise dens relevans (f.eks. beskyttelse mod tab eller usikkerhed på modpartens vilje), og definere enhver strategi som et forsøg på at skabe eller sikre nærhed, samtidig med at man sikrer, at angsten for ny adskillelse ikke bliver for stor.

Over for den unge adopterede kan jeg individuelt eller i fællesskabet definere hans eller hendes adfærd som en sund og naturlig reaktion på adskillelsesoplevelser tidligt i livet. Her kan man evt. arbejde med, at når disse sunde reaktioner er udløst tidligt i livet af meget voldsomme oplevelser har de en tendens til ikke at modnes, så man beholder det lille barns følelses-/adfærdsregister i oplevede adskillelsessituationer (f.eks. at skrike, hvis man ikke kan få noget i stedet for at ærgre sig, skælde ud og acceptere, at det måske kommer senere).

Træning af sproglig og praktisk adfærd i kontakt og adskillelse

Over for forældrene kan jeg individuelt eller i fællesskabet arbejde med det emotionelle system og de tilhørende adfærdsstrategier. F.eks. udmøntet i, hvordan man taler sammen om og i adskillelsessituationer i hverdagen. Her kan dimensionerne *sammenhæng* og *refleksion over den andens motiver* i kommunikationen anvendes. Dvs. at træne forældrene i en dialogform, som lægger op til klare, sammenhængende, troværdige budskaber med præcise adfærdsanvisninger snarere end forklaringer.

Desuden øves forældrene i at indføre refleksion i dagligt samvær. Hvis den ambivalente unge søger nærhed, kan den voksne svare: „Hvor tæt skal vi være, for at du ikke bliver bange – hvor tæt på vil du?“ Eller når den unge vil væk: „Hov, der blev du glad for mig – klogt af dig at gå lidt væk“. Instruktionerne varierer, så de i størst muligt omfang er en udbygning af familiens daglige omgangsform. Målet er, at det sproglige plan afspejler viljen til at rumme den unges ambivalens over for nærhed.

Endvidere arbejdes med forældrenes evne til at reflektere over, hvilke følelser, de selv gribes af, når deres barn har det svært (f.eks. at blive modløs, når den unge er modløs, eller føle sig forladt når den unge føler sig forladt). Det er et klart mål, at forældrenes emotionelle tilstand støttes til at blive så uafhængig som muligt af den unges tilstand, da familien ellers kan bygge et selvforstærkende depressivt system.

Det er et klart mål, at forældrenes emotionelle tilstand støttes til at blive så uafhængig som muligt af den unges tilstand, da familien ellers kan bygge et selvforstærkende depressivt system.

Her kommer man muligvis ind på „endnu levende“ reaktioner fra forældrenes egne tidlige oplevelser af tab.

Som regel er det også nødvendigt at arbejde med forældrenes forventningssæt i forhold til den unges udviklingstempo og forvirringen over, at der kan være så stor afstand mellem emotionel/social og intellektuel eller motorisk udvikling. Dette er ofte et svært problem i puberteten, fordi både den unge selv og adoptivforældrene forventer en parathed til løsrivelse og begyndende selvstændighed, samtidig med at i hvert fald forældrene klart kan se, at kompetencen slet ikke er til stede.

Desuden gennemgås det lille barns emotionelle og kognitive copingstrategier, da disse ofte får en renaissance i puberteten, også i forholdet til adoptivforældrene: projektion, splitting og skyld/fortrængning.

Endelig anlægges det tidsperspektiv, at det som regel tager to-tre generationer at løse de problemer, der kan være forbundet med en vanskelig adoption og det tilhørende kulturskift, så først tredje generation har fuldendt integrationsprocessen. ■

Litteratur

Ainsworth, M., Blehar, M., Waters, I., Wall, S. (1978): Patterns of Attachment – a Psychological Study of the Strange Situation. Lawrence Erlbaum Associates, Hillsdale, NJ, U.S. of A.

Byng-Hall, J. (1995): Creating a Secure Family Base. Family Process, 34, 1995.

Dozier, M., Dozier, D., Manni, M. (April/May 2002): Attachment and Bio-Behavioral Catch-Up: The ABC's of Helping Infants in Foster Care Cope with Early Adversity. Zero to Three.

Bates, B.C., Dozier, M. (2004): The Importance of Maternal State of Mind Regarding Attachment and Infant Age at Placement to Foster Mother's Representations of their Foster Infants. Infant Mental Health Journal, Vol 23 (4), 417-431.

Dozier, M. & al. (2002): Intervening with Foster Infants' Caregivers: Targeting Three Critical Needs. Infant Mental Health Journal, Vol 23 (5), 541-554.

Hoksbergen, R.A.C. (Universiteit Utrecht. Faculteit Sociale Wetenschappen, Heidelberg, 3584 CS Utrecht. Mailbestilling: r.hoksbergen@fss.uu.nl):

- Adopted children at home and at school.
- Adopting a child. A guidebook for adoptive parents and their advisors.
- Adoptees on their way to adulthood. The integration of 68 Thai adoptees into Dutch society.
- Effects of deprivation. An example: Children adopted from Romania
- Fünfzig Jahre Adoption in Den Niederlanden. Eine historisch-statistische Betrachtung

Cassidy, J. & Shaver, P.R. (1999): Handbook of Attachment, Guilford NY.

Madsen, S. Aa. (2000): Bånd der brister, bånd der knyttes. Reitzel.

Ibid. (2002): Fædres tilknytning til spædbørn. Reitzel

Rygård, N.P. (2009): Tilknytningsforstyrrelse. www.forfatterforlaget.dk.

Welch, M.G. (1988): Holding time. Simon & Schuster, N.Y.

LINKS

www.tilknytningsforstyrrelse.dk
www.attachment-disorder.net
www.fairstart.net

Læserbrev

Jeg sidder her en sen natte-time og læser medlemsbladet fra Adoption og Samfund. Et blad jeg læser hver gang det udkommer. Et blad der interesserer mig, et blad der både fagligt og menneskeligt pirrer min holdning rent menneskeligt og fagligt.

Sund fornuft har jeg ofte tænkt på, når jeg læser de forskellige udgaver og deres artikler. Artikler skrevet af både fagpersoner, men også af privatpersoner der bruger Adoption og Samfunds medlemsblad som talerør for både personlige beretninger og professionelle meningsdannende artikler.

Hvor er den sunde fornuft tænker jeg tit og ofte.

At læse Adoption og samfund er at bevæge sig ind et rum, en følelse, et personligt samvær og samhørighed, hvor skribenten og læseren har et fælles tredje. Alle disse følelser og holdninger kan jeg nikke genkendende til, og jeg bilder mig selv ind, at jeg forstår, respekterer og anerkender dem.

Alligevel mangler jeg den sunde fornuft.

Jeg har i det forgangne år læst en artikel omhandlende en afhandling om adoption og børn der er adopterede. Jeg forstod ikke noget af det. Artiklen var en ren afskrift af en akademisk afhandling og fyldt med fremmedord og teoretiske vinkler der lå langt fra virkelighedens sprogbrug. Jeg har godt nok selv tre forskellige uddannelser, men kunne alligevel ikke forstå hvad forfatteren mente og i hvilke sammenhænge i praksis forfatteren ville have sit budskab fremmet.

Det er jo svært nok at være adoptivforælder i forvejen, men skal man have fremmedordbogen liggende fremme, når man skal forstå en artikel og for at kommunikere med sit barn, hører den sunde fornuft op.

Hvor var den sunde fornuft fra redaktionen af Adoption og Samfunds side, når en sådan artikel bringes i en ubeskåret og fra redaktionens side ukritisk holdning til den akademiske version og sprogbrug?

Det er jo ikke raketvidenskab at få et adoptivbarn, ja idet hele taget at få et barn.

Jeg har i årets løb læst artikler fra personer der har været meget subjektive og kritiske overfor forskellige problemstillinger i forhold til netop deres liv. Det skal de have lov at være. Jeg respekterer at folk har brug for, har behov for at skrive netop deres historie. Jeg gør jo faktisk det samme med denne artikel.

Men jeg savner den sunde fornuft, jeg savner en redaktionel stillingtagen til nogle af problemstillingerne. Jeg har læst om til tider

udokumenterede personangreb på fagpersonale. Fagpersonale der på grund af deres tavshedspligt ikke kan tage til genmæle.

Hvor er den redaktionelle sunde fornuft?

Den sunde fornuft bringer mig tilbage til det sidste nummer af Adoption og Samfund. Der er mange spændende og rørende artikler i bladet.

Lederen skrevet af Michael Paaske er således så politisk korrekt at man, ja undskyld udtrykket her i den søde jule-tid, får gåsehud. Hvad er det han mener? Hvad er budskabet?

Nu har jeg læst lederen mange gange, men forstår simpelthen ikke hvad der menes med „førende erhvervsfolk“. Hvem er de? „Tabte samarbejdsrelationer til vore samhandelspartnere“. Hvad betyder det, og hvor er dokumentation for påstanden?

Jeg har i det forgangne år været i England, Spanien, Qatar, Indien og Nepal og jeg er ikke en eneste gang blevet konfronteret med udtalelser i stil med hvad, som Michael Paaske påstår, „at vi som danskere efterhånden er blevet kendte for ikke at være imødekommende overfor fremmede“.

Hvad er det for et, mere og mere restriktivt syn på mennesker“ Michael Paaske mener?

Det kunne have været dejligt hvis redaktionen af Adoption og Samfund havde stillet sig kritiske og spurgt ind til påstandene før trykning af bladet.

Jeg kunne bruge rigtig mange linjer på at kommentere Michael Paaskes leder med titlen „Må vi bede om mere rummelighed og et anstændigt menneskesyn“, men vil da blot tilføje at det er en fantastisk politisk korrekt leder. En leder med de sædvanlige udtalelser men uden bid og stillingtagen til det politiske spekter.

Jeg kan blive rigtig ked af det, når jeg oplever folk i meningsdannende sammenhænge og specielt i adoptions-sammenhænge ikke udnytter chancen til at være konkrete, subjektive og skarpe i holdningerne, når de udtrykker sig i forhold til samfundet og omkring adoptionsrelaterede problemstillinger.

Jeg ved godt at, artikler i bladet udtrykker forfatterens synspunkter og ikke redaktionens eller foreningens.

Jeg vil nu stadig vende tilbage til den sunde fornuft og påstå, at en vis redaktionel stillingtagen kunne være positivt.

I det seneste nummer af Adoption og Samfund er der nogle dejlige og rørende historier omhandlende søvn.

Jeg vil ikke kommentere de forskellige beretninger da de er meget personlige, følelsesmæssig meget bevægende og udtrykker en subjektiv skildring af emnet. De forskellige historier kan der ikke ændres ved, men vi kan alle lære af dem.

Og her kommer den sunde fornuft ind igen.

Det er jo fantastisk at læse om de såkaldte professionelle og deres råd. Jeg er helt klar på at jeg efter at skrevet nedenstående vil blive udsat for voldsom kritik. Men igen, sund fornuft har jo ikke hold i den teoretiske og akademiske verden, endsig selvironi..

Jeg læser at en PAS konsulent rådgiver omkring et barns søvnproblemer, at forældrene skal tale med deres barn om, at han er forladt, og om at han har haft nogle traumer, der skulle bearbejdes. Barnet blev adopteret i seks måneders alderen og var 18 måneder på rådgivningstidspunktet!

Hvor er den sunde fornuft? Barnet skal altså efter PAS konsulentens mening på kun et år have erhvervet sig kommunikative og sproglige evner til at kunne udtrykke sig på dansk i forhold til en dialog med forældrene omkring sine søvnproblemer.

Hvor er den sunde fornuft henne? Jeg håber da ikke at det er niveauet for PAS rådgivningen i Danmark og jeg håber heller ikke at bevilligende myndigheder får nys om en sådan rådgivning.

Hvor var den sunde stillingtagen fra redaktionen af Adoption og Samfund henne?

Heldigvis ved jeg at, PAS rådgivningen er rigtig kompetent i mange og andre sammenhænge.

Ligeså bekymrende er det at læse om, at en af Adoption og Samfunds frivillige rådgivere ikke evner at forstå situationens alvor omkring søvnproblemer.

Det er også en psykolog.

Jeg læser også artiklen hvor Susanne Høeg bliver citeret, jeg læser beretningen fra hovedbestyrelsen og tænker i mit stille sind „hvor er den sunde fornuft“ og hvad betyder den neuroaffektive udviklingsteori som, ja hun er også psykolog og PAS konsulent, Marie Olsen-Kludt talte om?

Måske skulle der i rådgivningsguiden være en person, der rådgav i sund fornuft.

Henrik Thiesen
Tømmerhandler,
kulturformidler og pædagog

ADOPTION & SAMFUND Lokalforeningen Midt- og Vestsjælland

inviterer til foredragsaften med børneergoterapeut Connie Nissen

**Mandag den 16. maj 2011 fra kl. 18.30 til ca. kl. 21.00
i Ringsted Sportscenter, Tværralle 8, 4100 Ringsted**

Børn, der er adopteret, kan have særlige oplevelser af deres krop, og deres evne til at opfatte sanseindtryk kan være utilstrækkelig. Kom derfor og hør om de helt konkrete ting man kan gøre, når det handler om:

„Adoptivbørns bevægelser og deres kropslige opmærksomhed. Om motorik og sanser“.

Foredraget vil give svar på følgende:

- Hvordan hænger leg, læring, bevægelser og kontakt til andre sammen med evnen til at bearbejde sanseindtryk?
- Hvad kan der gøres i hverdagen for at støtte børnenes særlige sansemotoriske behov?
- Hvordan reagerer børn, når de har særlig „sarte sansesystemer“? Og ikke mindst: Hvad gør vi ved det?
- Dagligdagen i hjemmet rummer mange gode muligheder for at støtte barnets sanse-motoriske udvikling. Der er mange muligheder i køkkenet, værkstedet, haven og på legepladsen.
- Hør hvilke gøremål og hvilke aktiviteter, som er særlig relevante, og hvorfor de er gode.

Der vil blive brugt mange eksempler fra hverdagen i familierne samt fra foredragsholderens daglige kontakt med børn, som er adopterede. Og det er faktisk ikke kedeligt!

Vi holder en pause undervejs i foredraget, hvor der vil være mulighed for at få en kop kaffe/the og kage. Øl og vand kan købes.

Bindende tilmelding foregår ved indbetaling af kr. 75,- pr. deltager senest den 4. maj 2011 til foreningens konto reg.nr. 0520 kontonr. 438918. HUSK angivelse af navn og tlf.nr.!

BEMÆRK! Tilmeldingen sker efter „først-til-mølle“-princippet, da der er begrænset antal pladser. Hører du ikke noget fra os, er du registreret som deltager. I modsat fald bliver du kontaktet af os.

Har du spørgsmål til foredraget, er du velkommen til at kontakte Anja Omel Huscher enten pr. mail: anjaomel@hotmail.com eller pr. telefon: 5767 5795.

På gensyn

Bestyrelsen
LF Midt-og Vestsjælland

ADOPTION & SAMFUND Lokalforeningen Sydøstjylland

inviterer til foredragsaften med Solveig Lund Bech, pædagog og psykoterapeut

Adopterede børn, deres synlige og usynlige vanskeligheder i livet

**Onsdag den 11. maj 2011 kl. 19.30 til 21.30 på
Cuben, Østprøven 1, Christiansfeld.**

Solveig har noget på hjerte i forhold til den smerte, som mange adopterede børn bærer på i det skjulte. Hun er mor til 3 adopterede børn og er Pædagog og Psykoterapeut med speciale i terapi til børn med traumatiske oplevelser i den tidlige barndom.

Til daglig hjælper hun bl.a. adopterede børn til at finde ro og fodfæste i deres egen historie og baggrund. Hun oplever, at det er forholdsvis overset, hvor store og svære traumer et adopteret barn kan gå og bære på, og det er lige så overset, hvad der kan gøres for at hjælpe dem.

Hun vil holde dette foredrag omkring adopterede børn, deres synlige og usynlige vanskeligheder i livet og om, hvordan nogle af børns vanskeligheder kan bearbejdes gennem terapi. Foredraget henvender sig til mest til adoptivforældre. SFO- og skolepersonale kan dog også drage stor nytte af foredraget. Derfor – spred budskabet ud til institutionerne.

Tilmelding på ullasse@post.tele.dk senest 6. maj 2011.

Prisen for deltagelse inkl. kaffe og kage er kr. 75,00. Beløbet kan overføres til konto nr. 7910 1051658 inden den 9. maj 2010.

Kvittering for overførsel skal fremvises. Der kan også betales ved fremmøde.

Læs mere på www.SolveigB.dk

ADOPTION & SAMFUND Lokalforeningen Fyn

Lokalafdeling Fyn afholder foredragsaften med læge ph.d. Grete Teilmann om

Tidlig pubertetsudvikling blandt adopterede – hvor stort er problemet?

Torsdag den 12. maj kl. 19-22

**Tornbjerg Kirke – foredragssal,
Skærmhatten 1, 5220 Odense SØ**

For tidlig pubertetsudvikling kan være et problem - både fysisk, socialt og psykologisk.

Forskning har vist, at der er en høj hyppighed af for tidlig pubertet blandt adopterede piger, og i foredraget fortæller læge Grete Teilmann om resultater af undersøgelser på området.

Derudover bliver der tid til at tale om, hvilke tegn der er på, at puberteten er ved at starte, og hvad man som forældre kan gøre, hvis man har brug for råd om pubertetsudvikling.

Yderligere oplysninger kan du få ved at ringe eller maile til Pernille:

Telefon nr.: 63 90 00 16 eller mail: pernille.bjarne@email.dk

Prisen for deltagelse inkl. kaffe/the og kage er 50,00 kr. for medlemmer og 75,00 kr. for ikke-medlemmer.

Tilmelding senest søndag den 8. maj 2011 til Ulla Gehlert på mail usgehlert@yahoo.dk eller på tlf. 24 46 66 90.

BOGOMTALE

Eva Tind Kristensen: eva + adolf

Eva Tind Kristensen undersøger i eva + adolf identitetsbegrebet gennem tekster, digte, fotografier og tegninger. eva + adolf giver et nuanceret og komplekst billede af, hvad det vil sige at spejle sig i en anden person eller i flere; gennem barndommens leg med skiftende identiteter over ungdommens overvejelser af, hvem man er, til voksenlivets

spejling i og positionering i forhold til den elskede. Eva Tind Kristensen undersøger også, hvor langt ind i identitetens skyggesider, man kan komme, og hvad den erkendelsesrejse fører med sig.

Gyldendal

Tine Flyvholm (red.): Pære Perker Dansk

Selvom det ikke er din skyld, kan det godt gå ud over dig! Ni forfattere og en tegneserietegner har på Høst og Søns opfordring givet ti forskellige bud på, hvordan det er at være født som fremmed.

I Pære-perker-dansk møder vi bl.a. den unge fyr, som er træt af at være mønsterelev og ikke længere bare gider affeje alle uretfærdighederne som 'småting'; et par adoptivbørn, som på hver deres måde forsøger at udnytte forventningerne om fremmedhed til egen vinding; pigen, som udfordrer sin fars snak om frihed ved at vælge tørklædet; og flygtningedrengen, som sidder fast i et asylcenter og blot

kan se til, mens livet går forbi. Kort sagt møder vi en broget skare af almindelige unge mennesker, der alle har det tilfælles, at de egentlig bare synes, de hører til her, men som til tider kan have ret vanskeligt ved at få lov til også at føle, at de gør det.

Novellerne er skrevet af Nassrin el Halawani, David Meinke, Jesper Wung-Sung, Fatima AlZahra'a Alatraktchi, Gunvor Reynberg, Kristina Stoltz, Janne Teller, Dorthe Nors, Angel T. Kirkegaard. Striberne er tegnet af Mikkel Sommer

Høst & Søn

Lisbeth Brun: Det du mister

Marie har allerede fået et barn med en tilfældig mand, da hun bliver husbestyrerinde for Villy på Fjordagerholm ved Løgstør. Hun er gravid igen, da hun ankommer, men Villy, der hurtigt tilbyder hende ægteskab, tvinger hende til at bortadoptere barn nummer to.

Marie og Villy lever sammen i hen ved tyve år, slider og slæber i et landbrug, der er præget af krise, og hvor truslen om konkurs er en tro følgesvend. De er to ensomme mennesker, der lever lidenskabsløst, nærmest fremmede for hinanden, under samme tag.

Det er en roman om hårde eksistensvilkår, det er en landbrugs- og hjemstavns historie, men det er først og fremmest en kvindeskildring. Det du mister er en selvstændig fortsættelse af Vejs ende (2006) - kanalusene med arkitekten Holger, hans bibliotekarkone Anne og deres adoptivdatter Lærke er bifigurer i dette naturskønne, men barske og hårde romanlandskab.

Gyldendal

Aniella Bonnichsen: Mit barn – hvor er du?

Mit barn – hvor er du? er den første bog i Danmark om adoption, som løfter sløret for, hvad den biologiske mor oplever. Aniella Bonnichsen har som de fleste andre biologiske mødre været knuget af skyld og skam. Det er hun ikke mere, og derfor står hun nu frem og fortæller sin historie.

Og Aniella Bonnichsens historie er usædvanlig. Hun har i modsætning til mange andre biologiske mødre ikke sat sig tilbage og håbet og ventet på, at hendes barn en dag ville banke på hendes dør. Hun har selv opsøgt ham - og hun har ikke stillet

sig tilfreds med, at hun ingen rettigheder havde. Aniella ønsker at hjælpe andre biologiske mødre til også at få deres værdighed tilbage. Hun kommer hele vejen rundt om adoptionsproblematikken, lægger op til debat og kommer med sit bud på, hvordan vi kan gøre det bedre for alle tre parter i adoptionstrekanten.

Skriveforlaget

Put dyrene i seng i Aalborg Zoo

Kom og vær med til en hyggelig aften, hvor dyrepasserer viser os rundt samtidig med, at der fortælles sjove og spændende historier.

Torsdag den 12. maj 2011 kl. 17.45 - 21.00

Vi mødes ved indgangen senest kl. 17.45 og går samlet til bistroen, hvor der serveres sandwich og 1 øl eller 1 sodavand pr. person.

Rundvisning og fortællinger kl. 19.00 – 21.00.

Kom og oplev en spændende og indholdsrig aften, hvor der vil være god mulighed for at stille spørgsmål til dyrepassererne.
Pris: DKK 75,00 for medlemmer, og DKK 250,00 for ikke-medlemmer.

Tilmelding på adoptionnordjylland@sol.dk eller Jens Næsby tlf. 2250 1315 eller Torben Frstrup tlf. 9852 5542, senest den 15. april 2011.

Der sendes en E-mail til jer som bekræftelse på jeres tilmelding.

*Venlig hilsen
Adoption og Samfund, Nordjylland*

Vi gør opmærksom på, at foreningen ser sig nødsaget til at eftersende regning for deltagelse, hvis man udebliver uden afbud.

Temaaften om mødet med den biologiske familie

Københavns Omegns Lokalforening inviterer hermed til temaaften om at møde sin biologiske familie.

Mette Shital Andersen, der selv er adopteret fra Indien, vil vise sin dokumentarfilm „Et fundament i forandring“, som beskriver tre adopteredes erfaringer med at møde deres biologiske familie. Filmen beskriver de tre adopteredes bevæggrunde for at søge deres biologiske familie, og hvordan de påvirkes af at finde familien. Psykolog Lene Kamm kommenterer undervejs i filmen de tanker og reaktioner, som de tre adopterede udtrykker.

Liselotte Hae-Jin Birkmose foreviser sin dokumentarfilm „Hae-Jin“. Filmen handler om Liselotte selv, der er født i 1969 og som spæd blev bortadopteret fra Korea til Danmark. Filmen følger Liselotte gennem 5 år, hvor hun møder sin familie i Korea og USA. Samtidig følges Liselottes arbejde som formand for Korea Klubben, en forening for voksne koreanske adopterede i Danmark. Liselotte fortæller lidt om baggrunden for filmen og om, hvordan hendes forhold til hendes biologiske familie har udviklet sig siden filmen.

Både Mette Shital og Liselotte Hae-Jin vil stå til rådighed for spørgsmål. Afslutningsvis vil Mette Shital fortælle om flere film, hun er ved at lave i samarbejde med Familiestyrelsen.

Arrangementet afholdes onsdag d. 8. juni 2011 kl. 19 – 22.00 på Gladsaxe Hovedbibliotek, Lille sal, Søborg Hovedgade 220, 2860 Søborg.

Tilmelding ved indbetaling af 65 kr. pr. person på kontonummer 2123 8135 619 095. Angiv kun mobilnummer og arrangement nr. 1.

Kom og deltag i en gruppesamtale med temaet:

På hvilken måde og med hvilken effekt ønsker jeg at tale med mit barn om livet før, vi adoptivforældre kom ind i dets verden?

Når vi har adopteret et barn, står vi som oftest med en socialhistorie i hånden. En historie, der kan være mere eller mindre fyldestgørende beskrevet af de afgivende myndigheder.

På baggrund af vores erfaringer og den viden, vi har indsamlet, forsøger vi forældre at danne os nogle billeder af og en fortælling om, hvordan barnets liv var, før vi kom ind i billedet.

Men hvordan ønsker vi at tale med vores barn om det? Er der nogle valg, der skal træffes? Hvilken virkning ønsker jeg at fremelske? Og har jeg overhovedet nogen indflydelse på det? Er fremgangsmåden ok set i forhold til mine værdier? Hvorfor? Hvad gør andre familier? Hvad siger normerne?

Kom og reflekter sammen med andre der står i en lignende situation. Del ud af dine tanker og erfaringer. Få flere perspektiver på dine bestræbelser. Ja - lad vores fortællinger krydse hinanden, og lad os tale åbent sammen om tingene.

Vi tager udgangspunkt i Dansk Psykologforenings etiske regler om tavshedspligt. Elisabeth R. Becker vil føre os igennem dagen.

Elisabeth er oprindelig uddannet jurist, har efterfølgende læst psykologi på RUC, samtalepraksis på DISPUK og har i dag egen samtalepraksis i Kgs. Lyngby; se bl.a. www.samtalepartnern.dk. Derudover er hun formand for Lokalforeningen Københavns Omegn og mor til to børn adopteret fra Indien.

Vi mødes hos Samtalepartneren, Klampenborgvej 248, 1 sal, 2800 Kgs. Lyngby, lørdag den 14. maj kl. 13 til 17.00.

Hvis du ønsker at deltage, så sender du en mail til lokalforeningens mailadresse koebenhavnsomegn@adoption.dk med angivelse af dit navn og mobilnummer. Deltagelse koster 50 kr., og beløbet betales, når du møder op.

Din deltagelse bestemmes ud fra „først-til-mølle-princippet“, og din tilmelding er først bindende, når du har modtaget en bekræftende mail herpå fra lokalforeningen.

Tilmeldingsfristen er 1. maj 2011.

Vel mødt – vi glæder os til at se dig!

„En af de ting, alle vi mennesker har tilfælles, er, at vi er så forskellige“

Oplever du, at det er svært at hjælpe dit barn konstruktivt med lektierne – så er forklaringen måske, at dit barn lærer på en anden måde, end du selv gør.

Har du hørt om læringsstile og er nysgerrig efter at høre mere – så kom og hør Svend Erik Schmidts foredrag, hvor du får en mere nuanceret måde at se indlæring på og får fokus på, hvad der kan gå galt i kommunikationen.

Foredraget bliver holdt den 26. oktober 2011 i Virum Hallen, Geels Plads 40, 2830 Virum kl. 17.00.

I en uhøjtidelig og til tider morsom tone introducerer Svend Erik Schmidt den nye skandinaviske læringsstilsmodel.

Undervejs vil du kunne genkende din egen læringsstil, din partners læringsstil og ikke mindst dit barns læringsstil.

Du får tips og ideer til, hvordan arbejdet med lektierne måske kan køre mere hensigtsmæssigt.

Svend Erik Schmidt påpeger særlige omstændigheder i forbindelse med læringsstile, der måske kan gøre sig gældende i adoptivfamilier. Denne del af foredraget bygger på hans solide erfaring som far til tre adoptivbørn.

Svend Erik Schmidt er læringsstils ekspert og har skrevet flere bøger og artikler om mange måder at lære på. Han er en ofte benyttet foredragsholder og har i dag sin egen konsulentvirksomhed. Han løser opgaver inden for såvel den offentlige som den private sektor omkring effektiv formidling og entydig kommunikation. Du kender ham muligvis også fra TV-udsendelserne „Skolen – verdensklasse på 100 dage“ eller „Plan B“.

Prisen på 75 kr. inkluderer en sandwich, en vand/øl og kaffe. Din tilmelding gælder, når vi har modtaget din indbetaling på konto 2123 8135 619 095. På indbetalingen bedes du venligst skrive arrangement nr. 2 og dit mobilnummer.

Tilmeldingsfristen er den 12. oktober 2011.

Kuttertur fra Hvidesande

Den 8. maj sejler Bramsejlsskonnerten „Maja“ af sted fra Hvidesande med forhåbentlig en stor flok fra A&S, hvor vi har båden helt for os selv. Et nyt og anderledes socialt tiltag! Fælles oplevelser, nye sanseindtryk, hygge, leg og socialt samvær er bl.a. ingredienserne.

Vi mødes ved havnen i Hvidesande (Otto Pedersvej) kl. 10.45 den 8. maj 2011. Vi stævner ud kl. 11.00 og er tilbage i havn omkring kl. 15.00.

Vi kommer til at opleve vindfyldte sejl enten på Ringkøbing fjord eller på Vesterhavet. Skipperens fortolkning af vejrudsigten bestemmer sejlturens retning. Som gæst på skibet kan vi selv være med til at sætte et eller flere af de mange sejl. Turen kan nydes fra dækket eller i den smukke salon med udsigt gennem køjer.

Sejladsen kommer til at vare 4 timer, og der vil være mulighed for at spise medbragt madpakke ombord på skibet.

Der er plads til 70 personer på skibet.

Tilmelding senest den 26. april til Karina Stampe på tlf/sms: 29384084 eller mail: j.stampe@mail.dk

Pris:
100,00 kr. for voksne (Normalpris 200 kr)
50,00 kr. for børn (Normalpris 200 kr)

Tilmelding er først gældende ved indbetaling på konto: 7600 117676-7 i Vestjysk Bank (husk navn). Betales senest den 3. maj, så andre ved evt. overtegning af arrangementet har mulighed for at tage med i stedet.

Medbring:
- Tøj efter vejrforholdene
- Madpakke og drikkevarer/kaffe

A&S Vestjylland byder på et stykke kage.

Vel mødt!

At blive en familie – oplysning om adoption

Kom til informationsmøde i Adoption & Samfund Introaften for måske kommende adoptanter afholdes:

Torsdag den 5 maj 2011 kl. 19.30 til ca. 22.00.

Det foregår på Telefonvej 8 i Aktivcenterets fællesrum nr. 204.

Der kommer en sagsbehandler fra Region Hovedstaden og fortæller om godkendelsesproceduren og en sagsbehandler fra DanAdopt, som vil fortælle om ventetider og tiden efter godkendelsen.

Til slut vil der være en adoptant, der fortæller om, hvordan det er at være en adoptivfamilie.

Man finder Aktivcenteret på Telefonvej 8, 2860 Søborg

Uforpligtende tilmelding til Marianne Rishede på mailadresse: marianne.rishede@get2net.dk

Tur til Zoologisk Have på Frederiksberg

Søndag den 29. maj kl. 10.00

Tilmelding til Ann tlf. 29767162, da der bliver budt på kaffe og kage.

Sommerfest på Sjælland

Lørdag den 3. september 2011
fra kl. 12.00-17.00

Program samt adresse vil blive lagt på Colombia Landegruppens hjemmeside www.hola.gominisite.dk.

Pris: 125 kr. for voksne og 75 kr. for børn for foreningens medlemmer. 250 kr. for voksne og 100 kr. for børn for ikke-medlemmer. Medlemmers familie og venner er velkomne til medlemspris.

Du tilmelder dig ved indbetaling til vores konto i Arbejdernes Landsbank. Reg. nr. 5326 Konto nr. 0306191.

Husk at angive navn samt hvor mange voksne og børn der tilmeldes, f.eks. V2 og B1.

Tilmeldingsfrist: den 20. august 2011. Der tages forbehold for aflysning ved for få tilmeldinger, som meddeles 21. august 2011.

Se mere om vores arrangementer på Colombia landegruppens hjemmeside, der for tiden er www.hola.gominisite.dk

BILLEDER TIL BLADET

Vi vil meget gerne have billeder af jeres børn til at anbringe i vores blad. Send venligst max. 3 billeder ad gangen. Husk at oplyse navn, land, alder, adresse og lignende. Billederne skal være i høj opløsning (min. 1 MB).

Bladet (inklusive billederne) lægges altid efterfølgende på Adoption & Samfunds hjemmeside.

Billederne skal sendes til:
bladet@adoption.dk

Venlig hilsen Redaktionen

GEA (Gruppen af Eneadoptanter) – en forening under Adoption & Samfund

Foredragseftermiddag for eneadoptanter om

„Ventetiden, hentetiden og tiden efter hjemkomst med barn“

Søndag den 29. maj 2011 kl. 14-16 ca. i Valby Kulturhus

Gratis for medlemmer og 25,- kr. for „ikke-medlemmer“.

Tilmelding senest den 24. maj 2011 (af hensyn til bestilling af kaffe/the og kage)

Send din tilmelding til Gitta: GeaGitta@gmail.com (husk at skrive store og små bogstaver). Husk også at skrive: „ventetid - hentetid“ i tekst på indbetalingen.

To eneadoptanter, Rikke og Camilla kommer og fortæller hver deres historie og deler deres erfaringer med os. Rikke har hentet sine to sønner fra Etiopien i marts 2008 og april 2010. Camilla har hentet sin datter fra Vietnam i november 2010.

Kom og bliv en smule klogere på, hvad det indebærer at stifte en familie som enlig og få nogle gode råd med på vejen.

GEA's årlige skovtur i Dyrehaven

Søndag den 19. juni 2011 fra kl. 11

Gratis for medlemmer og 25,- kr. for „ikke-medlemmer“.

Tilmelding er ikke nødvendig, men du må gerne give besked, om du/I deltager til Marianne, e-mail: mariannebonne@webspeed.dk

Mødested: Ved hestevognene tæt på den indgang, der ligger nærmest Klampenborg St.

GEA inviterer til den traditionelle tur i hestevogn i Dyrehaven. Efterfølgende finder vi et sted, hvor vi kan nyde en fælles frokost. Hver familie bedes medbringe en ret til det fælles frokostbord, samt drikkevarer til eget forbrug. Når vi har spist, vil bestyrelsen iværksætte nogle lege for børn og voksne.

(Skovturen aflyses i tilfælde af regn.)

MØD OS PÅ FACEBOOK

Adoption & Samfund er nu på Facebook

Du kan finde os via et link på forsiden af www.adoption.dk.

Facebookgruppen er åben for både medlemmer af Adoption & Samfund og andre adoptionsinteresserede.

Her kan man udveksle informationer, holdninger m.m. om alt, hvad der rører sig inden for adoption og har almen interesse.

Gruppen er en åben Facebook-gruppe, og det vil sige, at både medlemmers navne og indhold kan ses af alle. Private og personfølsomme spørgsmål bør derfor ikke drøftes i gruppen.

Velkommen!

Den gode adoption

Nu udbyder vi en kursusdag for jer, der er godkendt til adoption og står overfor at skulle hjembringe jeres barn inden for det næste år – og som noget helt nyt inviteres jeres forældre – de kommende bedsteforældre.

Som psykologer og postadoptionkonsulenter ved vi, hvor vigtigt det er, at hele familien er klar til familieførelsen og kender til det, der giver den gode adoption.

Temaer: *Forberedelsen, Det første møde, De første dage og Barslen.* I alle temaer vil vi inddrage, hvorledes bedsteforældrene kan hjælpe den nye familie.

Vi har sammensat en hyggelig dag i en humoristisk atmosfære og med et program, der indeholder de temaer, vi møder i vores praksis, og vi håber, at dagen kan klæde hele familien på til at møde jeres kommende barn og barnebarn på bedste vis.

Med venlig hilsen Rikke Yde Tordrup og Benny Ellermand

Kurserne afholdes:

Silkeborg Medborgerhus,
Bindslevsplads nr. 5, 8600 Silkeborg

Fredag den 3. maj og
mandag den 7. november 2011

Max. deltagerantal: 60 personer

Pris: 650,- kr. pr. person med fuld forplejning

Tilmelding sker ved indbetaling på kontonummer 7651-1230849 senest 14 dage før kursernes afholdelse. Husk at skrive navn, telefonnummer og datoen I ønsker ud for beløbet.

Hvis I har spørgsmål til os, er I naturligvis velkomne til at kontakte os på:
www.rikketordrup.dk og www.psykologhuset-struer.dk

Terapi for adopterede børn og unge

- Kunstterapi • Sandlegsterapi
- Spædbørnsterapi • Vejledning

Jenny Vejbæk

Kunstterapeut / Sandplayterapeut
Holstebro

Tlf. 41 42 21 21, hverdage 8.30 - 9.30

Psykolog Susanne Høeg

Mangeårig erfaring med adoption
Rådgivning og terapi til
adoptivfamilier, unge og voksne
adopterede.

Grønnegade 18, 1107 København K
Tlf. 30 13 36 00
susanne.hoeg@gmail.com
www.susannehoeg.dk

Kulturrejse til Korea

Grupperejse 8. - 22. oktober 2011

Korea Klubben arrangerer som noget nyt
en kulturrejse henvendt til adopterede
og adoptivfamilier.

Korea Klubben tilbyder i samarbejde med
Meari Travel et unikt og familievenligt rejse-
program for en gruppe på 15-20 deltagere med
koreansk guide og dansk rejseleder, egen bus
og kvalitetsindkvartering.

REJSE INFOMØDER

Vi afholder jævnligt infomøder om rejsen.
For yderligere information og tilmelding
kontakt: kulturrejse@koreaklubben.dk

Læs mere på: www.koreaklubben.dk

MEARI TRAVEL
Specialist on Korea Travel

MATERIALE FRA FORENINGEN

Adoption & Samfund udgiver en række pjecer om adoption og adopterede. For eksempel: Når adoptivbørn skal passes, Adoptivbarn i klassen, Adopteret og voksen og Adoptionsrådgivning – før, under og efter adoptionen.

På www.adoption.dk under „Få råd og hjælp“ kan du se alle udgivelser fra foreningen og finde rådgivning og information om adoption generelt. Her kan du hente pjecerne som pdf, eller du kan bestille dem hos sekretaer@adoption.dk.

På www.adoption.dk kan du også læse foreningens blade, som rummer artikler og temanumre om alt fra hente-rejser og skolestart til sent adopterede børn. På <http://litteratur.adoption.dk> finder du en liste med litteratur om emner med relation til adoption.

Vi beklager

I sidste nummer af Adoption & Samfund bragte vi artiklen *Uddannelse i at give børn en fair start*. Beklageligvis kom et link til projektet ikke med i bladet, og vi bringer det derfor her:

Et projekt på tværs af Europa: www.fairstart.net/training

LOKALFORENINGER

Her finder du din lokalforening. Ikke alle har hjemmesider. Er du i tvivl om dit tilhørsforhold, så se under adresser og links på www.adoption.dk

Lokalforeninger i Region Nordjylland

Nordjylland

Torben Fristrup, Wilhelm Jensensvej 1, 9500 Hobro

Web: <http://nordjylland.adoption.dk>

Mail: nordjylland@adoption.dk

Tlf.: 98 52 55 42

Lokalforeninger i Region Midtjylland

Gudenåen

Mona Østergård, Sanglærkevej 12, Mønsted, 8800 Viborg

Web: <http://gudenaen.adoption.dk>

Mail: gudenaen@adoption.dk

Tlf.: 86 64 61 72

Vestjylland

Charlotte Christensen, Ringkøbingvej 1, 7400 Herning

Web: <http://vestjylland.adoption.dk>

Mail: vestjylland@adoption.dk

Tlf.: 97 21 18 78

Østjylland

Jeanette Lyk, Langballevej 14, 8320 Mårslet

Mail: oestjylland@adoption.dk, tlf.: 86 29 76 63

Lokalforeninger i Region Syddanmark

Sydvestjylland

Jørn K. Pedersen, Prangeager 38, 7120 Vejle Øst

Web: <http://sydvestjylland.adoption.dk>

Mail: sydvestjylland@adoption.dk

Tlf.: 60 82 04 35

Sydstjylland

Ulla Grau, Hydevadvej 28, 6270 Rødekro

Mail: sydoestjylland@adoption.dk

Tlf.: 74 69 38 13

Fyn

Sanne Pedersen, Lundsbjergvej 38, 5863 Ferritslev

Web: <http://fyn.adoption.dk>

Mail: fyn@adoption.dk

Tlf.: 65 97 22 97

Lokalforeninger i Region Sjælland

Sydsjælland

Pia Thomsen, Faunedalen 12, 4700 Næstved

Mail: sydsjaelland@adoption.dk

Tlf.: 31 72 01 02

Midt- og Vestsjælland

Lene Borg, Tveje-Merløse 28, 4300 Holbæk

Web: <http://midtogvestsjaelland-adoption.dk>

Mail: midtogvestsjaelland@adoption.dk

Tlf.: 59 43 92 01

Lokalforeninger i Region Hovedstaden

København

Kurt Nielsen, Dæmningen 55, 2500 Valby

Web: <http://koebenhavn.adoption.dk>

Mail: koebenhavn@adoption.dk

Tlf.: 36 16 87 25

Københavns Omegn

Elisabeth Rolffes Becker, Trongårdsvej 13A, 2800 Lyngby

Web: <http://koebenhavnsomegn.adoption.dk>

Mail: koebenhavnsomegn@adoption.dk

Tlf.: 45 88 06 01

Nordsjælland

Henrik Lund, Kærvej 12, Blovstrød, 3450 Allerød

Mail: nordsjaelland@adoption.dk

Tlf.: 48 17 24 03

Bornholm

Hanne Nielsen, Anhøjvej 6, 3700 Rønne

Mail: bornholm@adoption.dk

Tlf.: 56 47 08 12

LANDEGRUPPER

Bolivia

Anette Buch-Illing, buch-illing@privat.dk

Benny Nielsen, egeskallet24@mail.dk

Katinka Hoydal, hoylysdal@mail.dk

www.landegruppe-bolivia.dk

Bulgarien

Bo Persson

fam.persson@gmail.com

<http://bulgarien.adoption.dk>

Burkinagruppen

Benedikte Lohse

Kollundvej 38 Kastrup, tlf. 60 17 13 16

bmlohse@hotmail.com

Colombia

Ann Geertsen

Faksingevej 7, 2700 Brønshøj, tlf. 29 76 71 62

www.hola.dk

Danmark

Lau Rasmussen

tlf. 64 82 55 56 / 29 86 55 56

www.danskadoption.dk

Ecuador

Jens Reiermann

Englystvej 46, 3600 Frederikssund, tlf. 31 64 11 13

jens@reiermann.dk, www.ecuadorklubben.dk

Etiopien

Jens L. Tranholm Damkjær

tlf. 86 29 20 28

jensld@mail.dk, www.etiopien-foreningen.dk

Guatemala

Anni Bech Nielsen

tlf. 47 52 77 76

Hviderusland

www.hvideruslandklubben.dk

Indien

Svend Erik Holm

tlf. 64 47 38 35

sve@holm.mail.dk

www.123hjemmeside.dk/indiengruppen

Kaliningrad/Moskva

Helle Pedersen

tlf. 97 17 31 01

Kina

Michael Johansen

Tandervej 45, 8320 Mårslet, tlf. 86 78 27 22

kontakt@kinaforeningen.dk, www.kinaforeningen.dk

Koreatrolde (Landegruppe for Sydkorea)

Sisse Jacobsen, Engdraget 25, 3450 Allerød

tlf. 30 23 34 08

koreatrolde@koreatrolde.dk, www.koreatrolde.dk

Nepal

Hanne og Hans Doktor

tlf. 75 65 48 36

hanne.veis@adr.dk

Nigeria

Formand: Maija-Liisa Kylmäluoma Pedersen

Mail: kippis@mail.dk, tlf. 25 18 83 71

Medlemskontakt: Yvonne Hegaard Hansen

Mail: yvonnehegaard@hotmail.com, tlf. 29 64 17 04

nigeriaadoption.dk

Peru

Bjørn Rude Voldborg

Æblehaven 1, 3400 Hillerød, tlf. 48 25 05 95

bgv@pharmexa.com

Rumænien

Lars Birk Sørensen

tlf. 86 41 51 13

larsbirk@skylinemail.dk, www.rumania.adoption.dk

Sri Lanka (Dansk Sri Lanka Forening)

Flemming Bratved

Gårdager 10, 2640 Hedeusene, tlf. 46 56 30 18

flemming@bratved.dk, sri-lanka.adoption.dk

Sydafrika

Hanne Forsbæk Mortensen

Kjærsvej 6, 4220 Korsør, tlf. 58 35 00 54

landegruppesydafrika@gmail.com

www.landegruppesydafrika.dk

Thailand

Ebbe Møller

tlf. 45 79 24 46 / 40 64 55 84

ebbemoeller@yahoo.dk

Tjekkiet

Anne-Lise Balle

tlf. 66 14 31 95

www.tjekkiet@adoption.dk

Vietnam

Peter Skjøt

Vigerslevstræde 12, 2500 Valby, tlf. 36 30 05 28

formand@vietnamadoption.dk

www.vietnamadoption.dk

Interessegrupper

Bal Vikas Venner, Indien

Annette Havemann Linnert, tlf. 49 19 09 13

Hanne Juhl Holm, tlf. 26 36 27 23

www.balvikas.dk, info@balvikas.dk

Colombia – Fanas venner

Ulla Gehlert, Julagervænget 22, 5260 Odense S,

tlf. 66 15 10 98, sugehlert@yahoo.dk

Eneadoptanter (GEA)

Gitte Wörtwein, tlf. 35 38 32 66

gwortwein@gmail.com

Børnehjemmet Palna, Indien

MetteThomsen, tlf. 38 28 50 25

RÅDGIVNINGSGUIDE

Adoption & Samfund tilbyder rådgivning i alle faser af en adoption. Rådgiverne er enten faglige rådgivere med en specifik relevant uddannelse og særlig viden om adoption eller adopterede og adoptanter, som gerne lægger øre til din historie og kan komme med råd baseret på deres personlige erfaringer og foreningens viden i øvrigt.

Rådgiverne arbejder på frivillig basis. De har tavshedspligt. De fleste rådgivere besvarer rådgivningsopkald i deres hjem.

Bemærk faglige- og særlige rådgivere har lukket i juli. Sagsrådgiverne kan kontaktes hele sommeren. Generelt vil det være mest belejligt, hvis I ringer efter kl. 20.

SAGSRÅDGIVERE

Sagsrådgiverne svarer på generelle spørgsmål om adoption og rådgiver i alle faser af adoptionsproceduren fra de første overvejelser om adoption til adoptionsbevillingen er givet.

Simple spørgsmål kan fremsendes på mail til adressen: raadgivning@adoption.dk.

For egentlig rådgivning i adoptionsager er det bedre at henvende sig telefonisk til en af rådgiverne nedenfor, især hvis det drejer sig om lidt mere komplicerede sager, f.eks.:

- Sager, hvor ansøgerne fornemmer risiko for helt eller delvist afslag på godkendelse.
- Anke- og klagesager.
- Problemer i matchningssager.
- Problemer i forhold til de formidlende organisationer.

Janet Majlund	40 58 66 66
Bente Romanoff	33 22 88 68
Annikke Kjær Hansen	35 82 35 43
Claus Stenmose	59 44 14 32
Josie Köhlert	43 64 70 10
Mie Olesen	36 45 02 08

FAGLIGE RÅDGIVERE

Rådgiverne er fagfolk, der frivilligt rådgiver inden for deres professionelle fagområde.

Læge

Besvarer spørgsmål, der vedrører helbreds- og handicapforhold hos såvel adoptionsansøgere som barn i forslag og adopterede.

Jens Bertelsen,	23 45 49 97
E-mail:	musaeus@dadlnet.dk
Ida Bjerrum Bach	25 78 41 24
E-mail:	ibb@dadlnet.dk

Sundhedsplejerske

Rådgiver om den gensidige tilknytningsproces mellem barn og forældre, almindelige reaktionsmønstre hos barnet f.eks. i forbindelse med søvn, måltider og andre dagligdags ting som pusling og bad. Hvordan kan man som forældre hjælpe sit barn gennem skiftet fra børnehjem/plejefamilie til adoptivfamilie.

Gitte Korsholm Jørgensen	74 83 22 57

Pædagog

Rådgivning i forbindelse med barnets/børnenes start i institution og dagpleje samt eventuelle vanskeligheder i institutionen/dagplejen.

Rie Østergaard	97 22 12 87 / 22 43 91 52
Charlotte Christensen	91 21 18 78
E-mail:	charlotte@sircus.dk
Telefontid	kl. 20.00 - 21.00

Pædagogisk konsulent

Rådgivning i forbindelse med institutionsstart, indskoling og vanskeligheder i institutioner/skoler.

Gitte Stæhr Larsen	48 24 51 55 / 31 16 69 51

Speciallærer

Rådgiver hvis der er behov for eller overvejelser om en særlig undervisningsindsats i skolen, særligt i forbindelse med omsorgssvagede børn.

Pia Robinson	21 66 76 18
E-mail:	pia-robinson@hotmail.com

Talepædagog og speciallærer

Rådgiver om tale- og sprogvanskeligheder før eller efter barnets ankomst. Sparrer evt. med den lokale talepædagog.

Irene Bjerregaard	27 12 93 07
Lise Jensen	20 96 39 00
E-mail:	stinne_odder@hotmail.com

Psykolog

Rådgiver unge og voksne adopterede og adoptivfamilier. Herudover kan psykologen medvirke til at viderefremme eventuelle behov for længerevarende indsats til relevante behandlere og/eller instanser.

Birgit Cederholm	44 44 33 82

Socialrådgiver

Tilbyder råd og vejledning om det at samarbejde med sociale myndigheder, dvs. at finde vej i systemerne, rådgivning om lov og ret, herunder at forstå bevillinger og afslag. Rådgiveren kan ikke afgøre eller omstøde kommunens afgørelse, men bistå med vejledning om muligheder for at anke en afgørelse.

Lise Rytter Krogh	51 22 07 68

FORÆLDRE RÅDGIVERE

Rådgiverne er medlemmer med særlig interesse i et bestemt emne inden for adoptionsområdet.

Ventelistefrustrationer

Rådgivning, når man er i adoptionsforløbet og oplever frustrationer, fordi forløbet ikke går som forventet, eller når det er vanskeligt at klare ventetiden.

Jan og Anette Mark	98 43 19 23
E-mail:	anettemark@webspeed.dk

Tab af barn i forslag

Rådgivning som hjælp og støtte til dem, der har mistet et barn, som de har haft i forslag og været godkendt til.

Janne Skov	66 13 63 02

Adoption af danske børn

Rådgivning om anonym adoption af danske børn. Rådgivningen vejleder ikke i forbindelse med familie- eller stedbarns adoption.

Fam. Behmer	64 82 62 20

Adoption af danske børn uden samtykke, åbne eller lukkede adoptioner

Rådgivningen er baseret på erfaringer med adoption af danske børn uden samtykke, hvad end det drejer sig om åben eller lukket adoption ud fra den danske lovgivning fra 2009 om tvangsbortadoption. Rådgivningen omhandler også erfaringer om plejeanbringelse med henblik på senere adoption.

Henvendelse sker via psykologrådgiveren eller rådgivningskoordinatorene (se andetsteds).

Adoption af præmature børn

Rådgivning om det at få et præmaturnt barn i forslag eller at have et præmaturnt barn.

Trine Boardman	46 37 07 08

Adoption af større børn

Rådgivningssamtaler samt mulighed for kontakt til andre familier, der har modtaget større børn, som tilbyder telefonisk støtte og hjælp omkring de problemer, der kan være forbundet hermed.

Anne Marie Poulsen	28 29 26 18
E-mail:	amfp@pbhome.dk

Skoleproblemer

Rådgivning i forbindelse med vanskeligheder knyttet til den adopteredes skolegang.

Bente Pedersen	62 62 20 51

Netværk for „fravalgte“ adoptivforældre

Forældre, som ikke længere kan få kontakt med deres børn eller kun har en meget anstrengt kontakt.

Kirsten og Flemming Andersen	86 28 16 07

Eneadoptanter/GEA

Gruppen af Eneadoptanter, GEA, tilbyder enean-søgere rådgivning før, under og efter godkendelse samt efter hjemtagelse af barn. Endvidere har GEA faglige rådgivere, hvis udgangspunkt er eneadoption. GEA tilbyder desuden hjælp til opstart af samtalegrupper på et hvilket som helst tidspunkt i adoptionsprocessen.

Marianne Bonne	23 60 34 82
E-mail:	mariannebonne@webspeed.dk
Signe Hindsberger	23 31 01 54
E-mail:	signhind@post7.tele.dk

Adoptionslinjen

Voksne adopterede tilbyder rådgivning omkring det at være adopteret.

Adoptionslinjen er p.t. under omstrukturering og er derfor ikke tilgængelig indtil videre.

ADOPTIONSKALENDER

Husk, du er altid velkommen til at deltage i et arrangement i andre lokalforeninger end din egen

Dato	Tid og sted	Arrangement	Arrangør og tilmelding
27.4.2011	Kl. 19.00 Valby Kulturhus, 2500 Valby	En aften for bedsteforældre og andre pårørende. PAS-psykolog Marie Olsen-Kludt/erfarne bedsteforældre.	LF København Janet Majlund, Tilmelding senest den 20. april 2011
7.5.2011		HB-møde	
7.5.2011 og 8.5.2011	Viborg	Landegruppe Sydafrika holder træf Nærmere information kommer senere!	Landegruppe Sydafrika Hold øje med kalenderen
11.5.2011	Kl. 19.30-21.30 Cuben, Østprøven 1, Christiansfeld	Solveig Lund Bech, pædagog og psykoterapeut: Adopterede børn, deres synlige og usynlige vanskeligheder i livet.	LF Østjylland Tilmelding ullasse@post.tele.dk senest den 6. maj 2011.
12.5.2011	Kl. 17.45-21.00 Aalborg ZOO. Mødested ved indgangen	Put dyrene i seng i Aalborg Zoo.	LF Nordjylland Jens Næsby tlf. 22 50 13 15, adoptionnordjylland@sol.dk eller Torben Fristrup tlf. 98 52 55 42, torben.fristrup@mail.dk Tilmelding senest 15. april 2011
12.5.2011	Kl. 19.00 til ca. 21.30 Tornbjerg Kirke, Skærmhatten 1, 5220 Odense SØ	Læge ph.d. Grete Teilmann: Tidlig pubertetsudvikling blandt adopterede. Hvor stort er problemet?	Lokalafdeling Fyn Pernille tlf. 63 90 00 16, pernille.bjarne@email.dk Tilmelding senest søndag den 8. maj 2011: Ulla Gehlert: usgehlert@yahoo.dk eller på tlf. 24 46 66 90
14.5.2011 og 15.5.2011	Kl. 12.00 Campinggården i Boeslunde v/ Skælskør	Generalforsamling og træf med overnatning.	Koreatrolde – Landegruppe for Sydkorea www.koreatrolde.dk koreatrolde@koreatrolde.dk Sisse Jacobsen tlf. 30 23 34 08
16.5.2011	Kl. 18.30 til ca. kl. 21.00 Ringsted Sportscenter, Tværalle 8, 4100 Ringsted	Adoptivbørns bevægelser og deres kropslige opmærksomhed. Om motorik og sanser v/børnegeroterapeut Connie Nissen	LF Midt-og Vestsjælland Anja Omel Huscher tlf. 57 67 57 95, anjaomel@hotmail.com Tilmelding senest den 4. maj 2011
29.5.2011	Tidspunkt oplyses senere Frederiksberg Have	Sommerudflugt i Frederiksberg Have.	LF København Anette Spurr Nielsen: asn-priv@mail.dk
29.5.2011	Kl. 10.00	Tur til Zoologisk Have på Frederiksberg.	Colombia Landegruppen Ann Geertsen tlf. 29 76 71 62
18.6.2011		HB-møde	
24.6.2011 - 26.6.2011	Fre kl.18.00 til søn kl. 11.00 Alhagekolonien, Egernstien 2, 8400 Ebeltøft	Nigeriatræf 2011	Nigeriaforeningen Mette Jørgensen: mette64@gmail.com
27.8.2011		HB-møde	
3.9.2011	Oplyses på Colombia Landegruppens hjemmeside	Colombia Landegruppen holder sommerfest på Sjælland.	Colombia Landegruppen Tilmeldingsfrist 20. aug. 2011 www.hola.gominisite.dk
4.9.2011	Kl. 12.00 Café Rosenhaven, København	Årets generalforsamling Med efterfølgende frokost	LF København Anette Spurr Nielsen: asn-priv@mail.dk
8.10.2011		HB-møde	

Se flere detaljer om arrangementerne på <http://kal.adoption.dk>
Optagelse til kalenderen: kalender@adoption.dk

Forkortelser: HB = Hovedbestyrelsen, LF = Lokalforening

Frida Ju, 8 år og født i Kina.